

Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului

**RAPORT PRIVIND EVALUAREA INTEGRITĂȚII
CANDIDAȚILOR (PRE-VETTING) LA FUNCȚIA DE MEMBRU
AL CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII DIN
REPUBLICA MOLDOVA**

1 Iunie – 1 August 2023

Raportul OSCE/BIDDO

Varșovia

Cuprins

1. INTRODUCERE	3
2. SUMAR EXECUTIV	4
3. RECOMANDĂRILE PRINCIPALE	8
4. ISTORIC SUCCINT	11
5. CADRUL JURIDIC	12
6. CONSTITUIREA ȘI FUNCȚIONAREA COMISIEI DE EVALUARE	15
7. REGULAMENTUL DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE ȘI REGULAMENTUL DE EVALUARE	20
8. TRANSPARENȚA ȘI MONITORIZAREA	24
9. SELECTAREA CANDIDAȚILOR ȘI GRUPURILE DE CANDIDAȚI	27
10. COLECTAREA INFORMAȚIEI ȘI VERIFICAREA	29
11. AUDIERILE CANDIDAȚILOR	33
12. DECIZIILE DE EVALUARE	37
13. CĂILE DE ATAC DISPONIBILE	39
14. ALEGEREA ȘI DESEMNAREA MEMBRILOR CSM.....	44

1. INTRODUCERE

1. Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (BIDDO/OSCE) asigură sprijinul și acordă asistență și servicii de expertiză statelor participante și societății civile în domeniul promovării democrației, statului de drept, drepturilor omului și toleranței și principiilor de nediscriminare. Statele participante ale OSCE și-au asumat angajamentul de a asigura independența judecătorească în calitate de ”*condiție prealabilă pentru consolidarea statului de drept și [...] o condiție esențială pentru garantarea dreptului la un proces echitabil.*”¹ Stabilirea unor procese credibile de selectare a membrilor organelor de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor este o condiție fundamentală a independenței judecătorești.
2. Derivând din mandatul BIDDO de acordare a sprijinului statelor participante ale OSCE în eforturile de consolidare a statului de drept, inclusiv a independenței judecătorești, Oficiul Avocatului Poporului al Republicii Moldova (Ombudsman) a solicitat BIDDO pe data de 4 aprilie 2022 asistență în monitorizarea noii proceduri de evaluare a candidaților la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) și Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) și în organele specializate ale acestora, precum și elaborarea unui aviz juridic privind actele normative care reglementează procesul respectiv.
3. Avizul juridic al BIDDO (“Avizul BIDDO”) referitor la cadrul normativ aplicabil a fost publicat pe 28 septembrie 2022.² Acest aviz conține o evaluare a gradului de aliniere a actelor legislative și a regulamentelor ce stipulează procedura de evaluare la standardele internaționale și angajamentele asumate față de OSCE și denotă unele lacune, cu recomandările de rigoare. Acest document de analiză juridică stă la baza procesului de monitorizare de către BIDDO a modului de implementare a procesului actual de evaluare a candidaților, iar recomandările formulate pot avea rol informativ pentru viitoarele inițiative legislative de evaluare în context mai larg sau verificarea (vetting-ul) judecătorilor și procurorilor.
4. Echipa BIDDO de monitorizare, compusă din doi experți naționali și un expert internațional, și-a inițiat lucrările pe 1 iunie 2022, inclusiv având sarcina de a monitoriza toate audierile candidaților CSM, efectuate de Comisia *ad hoc* Independentă de Evaluare (“Comisia”). Monitorii au respectat strict principiile bine-stabilite de monitorizare ale OSCE/BIDDO de neinterferență, imparțialitate, obiectivitate, confidențialitate și profesionalism. Comisia a facilitat accesul nelimitat al monitorilor desemnați de OSCE la derularea procesului în cauză.
5. Obiectivul monitorizării realizate de BIDDO a fost evaluarea gradului de transparență și echitate a procesului de evaluare a integrității candidaților la funcțiile CSM. Prezentul raport conține rezultatele evaluării independente a procesului de evaluare și selectare a judecătorilor și

¹ A se vedea [Documentul final al Reuniunii de la Viena din 1986 a reprezentanților statelor participante la Conferința privind securitatea și cooperarea în Europa](#) (Documentul de la Viena, 1989), [Documentul reuniunii de la Copenhaga a Conferinței privind dimensiunea umană a CSCE](#) (Documentul de la Copenhaga, 1990), [Carta de la Paris pentru o nouă Europă](#) (Paris, 1990), [Documentul reuniunii de la Moscova a celei de-a treia Conferințe privind dimensiunea umană a CSCE](#), Moscova (Documentul de la Moscova, 1991) și [Declarația de la Bruxelles privind sistemele de justiție penală](#) (MC.DOC/4/06 din 5 decembrie 2006).

² [Aviz](#) cu privire la Legea privind unele măsuri legate de selectarea candidaților pentru funcțiile de membri în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor, Moldova, Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, 28 septembrie 2022 (“Avizul BIDDO”).

candidaților non-judecători la funcția de membru în CSM și conformitatea acestui proces cu angajamentele asumate față de OSCE, cu standardele internaționale și principiile directe ale independenței judecătorești, precum și cu legislația națională. Per ansamblu, BIDDO a efectuat monitorizarea a 29 audieri cu privire la 22 de candidați judecători (opt femei și 14 bărbați) și șapte candidați non-judecători (trei femei și patru bărbați). Toți candidații judecători, precum și toți candidații non-judecători care nu au promovat evaluarea după audierile efectuate de Comisie au contestat decizia respectivă la Curtea Supremă de Justiție. Pe data de 1 august 2023, cu o întârziere semnificativă, Curtea Supremă de Justiție a dispus anularea a 18 decizii ale Comisiei de Evaluare privind evaluarea celor 14 candidați judecători și a patru candidați non-judecători la funcția de membru al CSM, dispunând efectuarea reevaluării de către Comisie.

6. Prezentul raport vizează perioada dintre 1 iunie 2022 și 1 august 2023 inclusiv. Raportul conține recomandările care pot avea caracter informativ pentru derularea pe viitor a procedurilor de evaluare și verificare externă a judecătorilor și procurorilor din Moldova. În cursul procesului de finalizare a prezentului raport, în conformitate cu metodologia aprobată, BIDDO a efectuat consultări cu autoritățile moldovenești în luna iulie și septembrie 2023, solicitând comentarii de la Oficiul Avocatului Poporului al Republicii Moldova și părțile responsabile de implementarea procesului pre-vetting în sensul elucidării erorilor și inexactităților faptice conținute în acest raport. BIDDO poate decide să suplimenteze datele din acest raport cu o analiză suplimentară care să reflecte evoluțiile ulterioare ale procesului de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru al CSM.
7. Deși pot exista motive întemeiate de politici publice pentru derularea procedurii extraordinare de evaluare și vetting, luându-se în considerare posibilitatea cauzării unor prejudicii potențiale independenței și credibilității sistemului judiciar, procedura de vetting a judecătorilor și procurorilor numiți în funcție trebuie efectuată doar cu condiția existenței unor dovezi certe că situația curentă nu poate fi remediată prin aplicarea unor măsuri ordinare de responsabilizare, și cu condiția că această decizie este susținută printr-un consens politic larg și există garanții procedurale ferme ale echității pentru a se evita abuzurile. Procedura de vetting, reieșind din caracterul extraordinar al acesteia, poate fi implementată doar o singură dată și nu poate fi menținută drept o măsură cu caracter permanent (sau recurent).

2. SUMAR EXECUTIV

8. În 2022 Guvernul Republicii Moldova a inițiat un proces de reformă orientat pe evaluarea integrității tuturor candidaților pentru ocuparea funcțiilor vacante în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor³ – CSM și CSP – și în funcția de membru în organele specializate ale acestora, ca un prim pas spre reforma sistemică judiciară pentru atenuarea fenomenului corupției din cadrul sistemului judecătoresc (așa-numita procedură de ”pre-vetting”).⁴ Procedura

³ În prezent, în Moldova sunt aproximativ 400 de judecători și 700 de procurori.

⁴ Constituția stabilește CSM ca garant al independenței sistemului judiciar (articolul 121). În conformitate cu articolele 123 și 125 din Constituție, CSM și, respectiv, CSP au competența de a decide cu privire la numirea, transferul, revocarea din funcție, modernizarea și aplicarea de sancțiuni disciplinare împotriva judecătorilor și procurorilor. În cadrul sistemului obișnuit de ocupare a posturilor vacante în cadrul acestor organe, candidații judecători, procurori și cei care nu fac parte din rândul judecătorilor sau procurorilor trebuie să întrunească criteriile minime de eligibilitate,

de pre-vetting a fost realizată de către Comisia *ad hoc* de Evaluare, compusă din membri naționali și internaționali. Pe 10 martie 2022, Parlamentul a adoptat o lege referitoare la evaluarea integrității financiare și etice a candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor ("legea pre-vetting" sau "Legea"⁵), care a fost supusă analizei în cadrul unui Aviz, realizat de BIDD0.

9. Prealabil adoptării Legii respective, au avut loc consultări public ample, cu includerea organizațiilor societății civile și altor actori relevanți simultan inițierii procesului de elaborare a acestui act normativ cheie. Cu toate acestea, Legea a fost adoptată fără sprijinul fracțiunilor de opoziție.
10. Avizul BIDD0 conține un șir de recomandări direcționate pe alinierea în continuare a Legii la standardele internaționale și bunele practici. Deși Comisia a elaborat propriile reguli de procedură, în conformitate cu normele stipulate de Lege, au persistat un șir de lacune în legislație, inclusiv dispoziții normative care nu formulează în mod corespunzător criteriile de evaluare a candidaților.
11. Legea a fost supusă modificărilor în plină desfășurare a procesului de evaluare, și anume modificărilor cadrului legislativ ce au vizat dreptul candidaților de a oferi informații suplimentare în cursul audierilor. Deși aceste modificări nu au prejudiciat, în practică, procesul de evaluare a celor mai mulți candidați judecătorești, totuși introducerea unor asemenea modificări ale actelor normative de reglementare în deplină derulare a procesului de evaluare a candidaților a creat provocări în calea realizării principiului de securitate juridică, dar și deține potențialul de a cauza un impact și asupra caracterului echitabil al procesului respectiv vizavi de toți candidații. Din 18 cereri de contestare depuse de către candidații judecătorești care nu au promovat concursul la funcțiile CSM, 16 candidați au invocat neconstituționalitatea unor altor prevederi normative adoptate în cursul derulării procedurii de selectare a candidaților, din motiv că aceasta ar fi limitat semnificativ competențele Curții Supreme de Justiție de a anula deciziile Comisiei de Evaluare. Curtea Constituțională a Republicii Moldova (Curtea Constituțională) s-a pronunțat că dispozițiile normative adoptate nu au acordat garanții pentru o examinare suficientă, deoarece acestea nu asigură posibilitatea anulării deciziilor Comisiei de evaluare dacă în cadrul procedurii de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisie care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, astfel declarând normele relevante drept neconstituționale.
12. Comisia de Evaluare a fost constituită în conformitate cu Legea, având în componența sa un număr egal de membri naționali și internaționali; patru din șase membri ai Comisiei erau femei. Un aspect pozitiv este că cele trei candidaturi ale membrilor naționali din Comisie votați în Parlament s-au bucurat de o susținere transpartinică. Totuși, societatea civilă nu a fost consultată în procesul de nominalizare și desemnare a candidaților și nu s-a asigurat o transparență deplină, în special la selectarea candidaților internaționali. Mai mult, legislația nu prevede măsuri de asigurare a diversității de reprezentare în componența Comisiei.

dar nu sunt obligați în niciun alt mod să fie evaluați din punct de vedere al competenței, profesionalismului sau integrității în prealabil desemnării în funcție.

⁵ Denumirea completă a Legii este Legea Republicii Moldova "privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor."

13. Comisia a desfășurat audierea candidaților într-un mod consecvent și sistematic. Majoritatea subiectelor supuse examinării au ținut de aspectele integrității financiare și relativ puține s-au axat pe evaluarea comportamentului etic. Candidații au fost preponderent supuși unui tratament imparțial și echitabil, fiind întrunite standardele internaționale cheie de desfășurare a procedurilor de evaluare similare. Candidaților le-a fost asigurat accesul la materialele din dosarele de evaluare în prealabil audierilor și de asemenea li s-a acordat posibilitatea de a solicita clarificări, ceea ce poate fi considerat drept un aspect pozitiv. Totuși, natura problemelor pe care membrii Comisiei încercau să le clarifice prin întrebările adresate, nu era întotdeauna una explicită, fapt ce prezumtiv a cauzat confuzii candidaților supuși evaluării, îngrădindu-se astfel capacitatea acestora de a oferi răspunsuri clare, unii dintre candidați invocând, respectiv, că au fost supuși unui tratament inequitabil.
14. Cu referire la aspectul de transparență a procesului de evaluare, monitorii BIDD0 au identificat două domenii în care sunt binevenite îmbunătățiri în continuare: consolidarea cadrului de reglementare a procedurii și a procesului de luare a deciziilor, care poate avea un impact eventual asupra rezultatului evaluărilor, și elaborarea unor politici direcționate pe o informare mai amplă a populației cu referire la procesul de evaluare și astfel sporind transparența și credibilitatea reformei întreprinse. Se denotă, în cheie pozitivă, că Comisia a acordat informații publicului larg prin uzul diverselor mijloace de informare, inclusiv prin postări pe rețelele sociale și pagina web a Comisiei. Însă, Comisia nu a oferit actualizări publice în perioada a câtorva luni de acumulare și verificare a informațiilor obținute (cu excepția unei scurte note informative publicate în prealabil fiecărei audieri), ceea ce a rezultat în limitarea accesului public la informație referitoare la procesul de pre-audiere. În conformitate cu dispozițiile Legii, lucrările Comisiei au avut loc cu ușile închise, cu excepția audierilor publice ale candidaților, fără a se face publică informația privind natura și rezultatul acestor ședințe. Publicarea deciziilor și a concluziilor relevante din cadrul ședințelor respective, sau informarea periodică a publicului larg despre procesul de lucru în derulare, ar fi conferit un grad mai înalt de transparență etapei pre-audiere. Se constată într-o notă pozitivă că Comisia a încărcat înregistrări ale audierilor publice pe canalul său YouTube.
15. Sub aspect pozitiv, Legea conține dispoziții privind confidențialitatea și protecția datelor cu caracter personal acumulate și membrii Comisiei au exercitat precauții în a nu admite divulgarea datelor personale privind datele bancare și adresele imobilelor candidaților. Însă, Legea nu conține norme juridice clare privind modalitatea de a efectua o contrabalansare a intereselor private ale candidaților și a intereselor publice în cadrul unei proceduri de evaluare guvernate de transparență. Nu sunt prevăzute măsuri pentru a limita sursele de obținere a informațiilor, precum nu se conțin nici sancțiuni în cazul unor eventuale încălcări privind interdicția de divulgare a datelor cu caracter personal. Mai mult, Legea și regulamentele Comisiei nu conțin garanții juridice ample care să asigure protecția vieții private în cursul evaluării candidaților.
16. Lucrările Comisiei au fost supuse unor tergiversări esențiale, din motivul că Legea a stabilit termene nerealiste. Este foarte plauzibil că abilitatea Comisiei de a-și îndeplini atribuțiile în termenele desemnate și în mod eficient a fost de asemenea afectată de estimarea inițială eronată a necesităților adecvate de personal. În Avizul său, BIDD0 a subliniat necesitatea alocării unui timp suficient și a recomandat ca, în funcție de necesitate, Comisia să poată beneficia de posibilitatea de a extinde termenul limită pentru acumularea și verificarea informației privind candidații.⁶

⁶ Avizul BIDD0, par. 62.

17. Așa cum se menționează în Avizul BIDDO,⁷ Regulamentul de organizare și funcționare prevede că membrul Comisiei de Evaluare, recuzarea căruia este examinată de Comisie, va participa la procedura de examinare a recuzării și la votul în ceea ce privește recuzarea unui anumit candidat dacă este afectat cvorumul necesar pentru luarea deciziei, fapt care ar putea genera întrebări privind integritatea procesului de evaluare. Mai mult, gestionarea cererilor de recuzare și autorecuzare a fost lipsită de transparență, fiind făcut public doar nemijlocit faptul recuzării. Motivările deciziilor de recuzare și refuzurile de a accepta cererile de recuzare nu au fost făcute publice.
18. Per ansamblu, audierile au avut loc într-un mod pașnic și organizat, în pofida unor discuții ocazionale mai tensionate. Totuși, Regulamentul de organizare și funcționare nu era suficient de detaliat sub aspectul formatului și modului de organizare a procesului de audiere a candidaților. În general, Membrii Comisiei aveau o bună pregătire prealabilă în tematica întrebărilor adresate candidaților, iar candidaților li s-a acordat o amplă oportunitate de a oferi răspunsuri și de a face orice remarci adiționale înainte ca audierea să se axeze pe următoarea întrebare. Însă monitorii BIDDO au identificat că unul din candidați nu a fost admis la audiere din motivul că acesta nu a furnizat informațiile solicitate în prealabil audierii. Lipsa unei argumentări scrise și public accesibile puse la baza unei astfel de decizii a generat întrebări privind respectarea dreptului candidatului respectiv de a fi audiat.
19. Dintre cei 23 de candidați supuși evaluării, doar 5 au promovat evaluarea, toți având funcția de judecători în judecătoriile de prima instanță, inclusiv 3 femei, în timp ce alți 18 candidați nu au promovat evaluarea. Dintre cei opt candidați non-judecători supuși evaluării la prima etapă, trei au promovat evaluarea, inclusiv o femeie. Deciziile publicate privind rezultatele evaluării, majoritatea acestora fiind unanime, erau motivate și coerente, fapt ce a contribuit la consolidarea încrederii publice privind imparțialitatea și echitatea procedurii de evaluare.
20. După expirarea termenului de o lună peste termenul limită stabilit de lege pentru alegerea membrilor judecători în Consiliul Superior al Magistraturii, acești cinci candidați judecători au fost aleși în calitate de membri ai CSM de către Adunarea Generală a Judecătorilor – patru aleși ca membri permanenți și o persoană în calitate de membru supleant. Cei trei candidați non-judecători care au promovat pre-vetting-ul au fost desemnați de Parlament. Datorită unui număr considerabil de candidați care nu au promovat pre-vetting-ul, cinci funcții de membru în CSM au rămas vacante, dintre care două funcții pentru membrii judecători (respectiv un candidat din curțile de apel și unul din cadrul Curții Supreme de Justiție) și trei funcții alocate membrilor din partea societății civile.
21. În conformitate cu standardele internaționale, Legea stipulează modalitatea de contestare în Curtea Supremă de Justiție a deciziei de nepromovare emisă de Comisia pre-vetting. Totuși, contrar recomandării BIDDO,⁸ Legea nu conferă contestării efect suspensiv, ceea ce rezultă în permiterea continuării derulării procesului de selectare a candidaților, în pofida desfășurării simultane a procedurii de contestare a deciziilor de către alți candidați. Toți candidații judecători, precum și

⁷ Avizul BIDDO, par. 70.

⁸ Avizul BIDDO, par. 75. BIDDO a recomandat ca "publicarea raportului de evaluare să fie suspendată până la finalizarea procesului de contestare și emiterea deciziei irevocabile a instanței, cu modificarea corespunzătoare a Legii."

ceilalți patru candidați din partea societății civile care nu au promovat pre-vetting-ul după ce au fost audiați în fața Comisiei, au depus cereri de contestare a deciziilor respective. Pe data de 1 august 2023, cu întârziere semnificativă și depășindu-se cu mult termenul limită de 10 zile stabilit de Lege, Curtea Supremă de Justiție a anulat 18 decizii ale Comisiei de Evaluare vizavi de 14 candidați judecătorești și patru candidați non-judecătorești la funcția de membru al CSM, dispunând o reevaluare a integrității candidaților respectivi de către Comisie. La finele perioadei vizate de prezentul raport, deciziile referitor la doi candidați judecătorești încă se aflau pe rol la Curtea Supremă. Deciziile au fost făcute publice ulterior finalizării procedurii de alegere și desemnare a noilor membri ai CSM, cauzând astfel incertitudine privind procesul de reformă. Marea majoritate a judecătorilor Curții Supreme de Justiție a demisionat în cursul examinării cererilor de contestare, în legătură cu adoptarea noii legi care reglementează vetting-ul judecătorilor în exercițiul ai Curții Supreme de Justiție. Monitorii BIDD0 vor continua să monitorizeze procesul de reevaluare a integrității candidaților la funcția de membru al CSM, luând în considerare deciziile Curții Supreme de Justiție, dar și alți pași importanți din cadrul procesului de pre-vetting al candidaților la funcția de membru al CSM.

22. Urmare a monitorizării procesului de evaluare a integrității candidaților pentru funcțiile de membri ai CSM, concluzia generală a BIDD0 este că procesul de pre-vetting a fost, per ansamblu, efectuat în mod obiectiv, echitabil și profesionist, deși există loc de îmbunătățire a Legii și a practicilor aplicabile pentru a garanta echitatea, credibilitatea și transparența procesului respectiv de evaluare.

3. RECOMANDĂRILE PRINCIPALE

23. În pofida constatării aspectelor pozitive ale procesului sus-menționat, în rezultatul unei analize aprofundate efectuate de BIDD0 vizând cadrul legislativ și în baza monitorizării, au fost elaborate următoarele recomandări cheie pentru a îmbunătăți în continuare procedura de evaluare a integrității judecătorilor și procurorilor din Republica Moldova. Raportul conține un șir de recomandări pentru introducerea modificărilor legislației, care sunt preponderent menite să consolideze procedura viitoare de evaluare și vetting a judecătorilor și procurorilor. Totuși, modificarea legislației care reglementează procedura de vetting în curs de derulare poate fi de asemenea considerată ca fiind o măsură justificată, în cazul în care asemenea modificări sunt necesare pe post de intervenții excepționale pentru a se asigura caracterul echitabil și credibilitatea procedurii respective, sau atunci când este aplicată în scopul remedierii unor lacune existente, fapt care ar avea rezultate benefice în mod egal pentru toți participanții la proces.

24. Recomandările formulate urmează a fi citite împreună cu Avizul BIDD0:

- a. În scopul sporirii gradului de transparență și încredere în derularea procedurii de selectare și desemnare a membrilor Comisiei de Evaluare sau membrilor altor organe similare create pe viitor, Legea ar trebui să includă dispoziții privind obligația Comisiei parlamentare să prezinte o motivare pentru candidatura selectată în procedura de nominalizare a membrilor naționali și internaționali. (a se vedea Secțiunea 6)
- b. Legea trebuie să conțină dispoziții care prevăd condiția consultărilor cu societatea civilă în procesul de selectare a membrilor naționali ai Comisiei de Evaluare sau a membrilor altor organe similare, deja instituite sau care abia urmează a fi instituite în procesul de reformă,

și poate fi luată în considerare introducerea procedurii de efectuare a unor verificări ale trecutului profesional al membrilor Comisiei și a altor organe similare. (*a se vedea Secțiunea 6*)

- c. Legea trebuie să stipuleze cu claritate criteriul de asigurare a egalității de gen și a diversității în componența Comisiei de Evaluare sau în alte organe similare care deja sunt sau abia urmează a fi create pe parcursul reformelor. (*a se vedea Secțiunea 6*)
- d. Pentru asigurarea principiului siguranței juridice și echității, legislatorul trebuie să se abțină de la adoptarea modificărilor la Legea aplicabilă în deplină derulare a procesului de vetting, cu excepția cazului când o asemenea măsură este absolut necesară pentru a asigura echitatea sau credibilitatea procesului respectiv, sau pentru a remedia lacunele existente și, astfel, rezultatul acestor interferențe să fie în mod egal benefic tuturor participanților la procesul vizat. În mod similar, se recomandă ca Comisia de Evaluare și alte organe similare să nu întreprindă măsuri de modificare a regulamentelor ce guvernează activitatea acestora în deplină derulare a procesului de evaluare. Toți candidații urmează să fie supuși evaluării în baza aceluiași norme materiale și procedurale. (*a se vedea Secțiunile 5, 7, 11, 13*)
- e. Autoritățile competente trebuie să ia în considerare necesitatea să efectueze analize *ex-ante* și *ex-post facto* aprofundate ale impactului legislației ce reglementează evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor, în scopul minimalizării riscului de a modifica legislația la etapa lansării unor procese viitoare de evaluare ale integrității. (*a se vedea Secțiunile 5, 6*)
- f. Atât legiuitorul, cât și Comisia de Evaluare și alte organe similare trebuie să stabilească termene limită și agende de lucru realiste, pentru a asigura realizarea unor procese transparente, credibile care contribuie la consolidarea încrederii publice. La stabilirea termenelor limită, se recomandă să se ia în considerare natura intensă și complexă a procesului de acumulare și verificare a informațiilor, fiind necesar să se admită un anumit grad de flexibilitate. (*a se vedea Secțiunile 5, 6, 10*)
- g. Legea și Regulamentele ce reglementează activitatea Comisiei de Evaluare sau a altor organe similare trebuie să conțină dispoziții mai exacte privind domeniul de aplicare și noțiunea sintagmei ”integritate etică” pentru a evita o aplicare excesiv de largă a acesteia. (*a se vedea Secțiunea 7*)
- h. În scopul asigurării transparenței și pentru a se reduce riscul deciziilor cu caracter arbitrar, Legea și Regulamentele relevante trebuie să stipuleze măsuri amănunțite pentru efectuarea procesului de acumulare a informațiilor aferente evaluării integrității candidaților. De asemenea trebuie să fie precizate criteriile de admisibilitate a dovezilor acumulate, condițiile pentru accesarea informațiilor cu caracter confidențial și a dovezilor din surse anonime, precum și să se specifice posibilitatea candidaților de a furniza informații care contestă informațiile acumulate. Legea trebuie să reglementeze posibilitatea emiterii unei decizii motivate prin care să se restricționeze accesul la informații din sursele confidențiale de informare. (*a se vedea Secțiunea 7*)
- i. Legea și Regulamentele care guvernează activitatea Comisiei de Evaluare și a altor organe similare trebuie să specifice cu claritate care sunt motivele, procedura și termenele limită pentru desfășurarea ședințelor închise, la fel și dacă audierea integrală a candidatului sau o

parte a acesteia se petrece în ședință închisă și să se includă dispoziția care prevede obligația motivării desfășurate în scris a unei asemenea decizii, în baza unor criterii clare, precum și a publicării acesteia. (*a se vedea Secțiunea 8*)

- j. Pentru a crește transparența și a consolida încrederea publică în procesul de evaluare, Legea și/sau Regulamentele ar putea include dispoziții care stabilesc obligația Comisiei de Evaluare și a altor organe similare să prezinte suficiente informații despre și în cursul desfășurării întrunirilor sale, inclusiv vizând întrunirile cu ușile închise, iar deciziile Comisiei trebuie să fie motivate și publicate în timp util. Mai mult, este necesar să fie reglementată condiția stabilirii de către aceste organe a unor relații mai aprofundate și eficiente cu instituțiile mass-media și publicul, asigurându-se o informare adecvată privind procesul de evaluare în întregime, fiind reflectat procesul de lucru al Comisiei. (*a se vedea Secțiunea 6, 8*)
- k. Pentru a asigura transparența procesului de evaluare în raport cu potențialele conflicte de interese, Legea trebuie să conțină dispoziții privind obligația de a publica deciziile motivate de (auto-)recuzare a membrilor Comisiei de Evaluare sau altor organe similare, inclusiv în cazul când cererile de (auto-)recuzare au fost respinse prin vot. Poate fi luată în considerare opțiunea publicării acestor decizii separat de rezultatele finale ale evaluărilor, în special luându-se în considerare că acestea ar putea să rămână confidențiale, în baza solicitării din partea candidatului vizat. Decizia ar trebui să precizeze data recuzării și să precizeze dacă decizia respectivă se bazează pe autorecuzare sau pe o cerere de recuzare, să conțină motivele deciziei vizate și rezultatul votului. (*a se vedea Secțiunea 8*)
- l. Se recomandă ca CSM să implementeze cerințele stipulate de Lege de a publica pe pagina sa web dosarele înaintate de candidații la funcțiile de membri ai CSM, care să conțină CV-uri și scrisori de motivare, în ziua imediat următoare depunerii acestora. Atât CSM, cât și Parlamentul ar trebui să ia în considerare implementarea unor măsuri pentru a încuraja depunerea dosarelor de către femei, reprezentanți ai minorităților naționale și persoane cu dizabilități la funcțiile de membri judecătorești și membri non-judecătorești în organele CSM (*a se vedea Secțiunea 9*)
- m. Pentru a preveni interferențele nejustificate în viața privată a candidaților și a persoanelor terțe, Legea și Regulamentele vizând Comisia de Evaluare și alte organe similare trebuie să stipuleze cu claritate condițiile ce restricționează natura și tipul documentelor care pot fi acumulate de Comisie în scopul evaluării integrității candidaților. De exemplu, informațiile privind sănătatea candidaților trebuie în mod expres excluse din procesul de evaluare. (*a se vedea Secțiunea 10*)
- n. În scopul garantării respectării dreptului la viața privată, Legea și Regulamentele referitoare la activitatea Comisiei trebuie să specifice cu claritate procedura și modalitatea de protecție a datelor cu caracter personal. De asemenea, Legea trebuie să conțină garanții reale și remedii în caz de încălcare a dreptului la viața privată, inclusiv prin impunerea unor sancțiuni corespunzătoare și acordarea compensațiilor. (*a se vedea Secțiunea 10*)
- o. În scopul evitării conflictelor de interese, se recomandă includerea unor dispoziții de clarificare a procedurii de selectare a personalului Comisiei de Evaluare care au atribuții de a efectua verificarea trecutului candidaților. (*a se vedea Secțiunea 10*)

- p. Legea și Regulamentele ce vizează activitatea Comisiei de Evaluare trebuie să conțină dispoziții clare privind criteriile în baza cărora candidaților le este permisă furnizarea de informații noi și adiționale ce țin de evaluarea acestora, precum și dacă și în care condiții este admisibilă furnizarea noilor informații la etapa când audierile sunt deja inițiate sau după finalizarea audierilor. De asemenea, este necesar ca legislația să stipuleze cu claritate când Comisia urmează să efectueze o asemenea evaluare și dacă o decizie privind acest aspect al evaluării trebuie să fie argumentată în scris sau nu. *(a se vedea Secțiunea 11)*
- q. Regulamentele care stipulează regulile procedurale ce țin de activitatea Comisiei de Evaluare și a altor organe similare trebuie să conțină garanții reale prin care să se asigure realizarea standardelor echitabile în timpul procesului și la etapa audierilor, în special, pentru a asigura faptul că întrebările și subiectele abordate pentru a fi elucidate referitor la candidați sunt adresate într-un mod care să le permită candidaților să înțeleagă natura bănuielilor sau a învinuirilor specifice aduse împotriva lor, inclusiv dacă acestea țin de integritatea financiară sau etică a candidaților, și normele specifice juridice sau deontologice relevante chestiunilor abordate în cadrul evaluării. *(a se vedea Secțiunea 11)*
- r. Pentru a garanta dreptul de a accede la o funcție publică, legiuitorul poate să ia în considerare necesitatea de a revizui Legea, astfel încât atunci când decizia de evaluare este contestată, să se garanteze suspendarea procesului de concurs pentru o funcție publică. Totuși, pentru a atenua efectele negative ce pot rezulta din tergiversările intenționate, care pot să prejudicieze cursul de implementare a procesului de reformă, suplimentar termenelor limită stabilite pentru examinarea cererilor de contestare a deciziilor evaluării, legiuitorul poate să ia în considerare introducerea unor măsuri de compensare adecvată pentru acei candidați cărora le-a fost negat dreptul la un recurs efectiv din motivul eșuării instanțelor care examinează contestațiile să examineze contestațiile respective în termenul limită prescris de lege. *(a se vedea Secțiunea 13)*

4. ISTORIC SUCCINT

25. De circa zece ani, tematica independenței judiciare se află în topul priorităților pe agenda reformelor autorităților moldovenești. În această perioadă de timp, au fost realizate reforme ale sistemului judecătoresc pentru garantarea independenței și imparțialității judiciare, prin a se aplica, în general, standardele relevante internaționale și bunele practici. Totuși, în pofida acestor eforturi, sunt evocate continuu acuzații grave de către populația Moldovei, societatea civilă, reprezentanții comunității internaționale și instituțiile mass-media la adresa sistemului judecătoresc privind corupția, urmărirea intereselor proprii, problemele deontologice și lipsa transparenței acestuia. Nivelul de încredere publică în magistrați rămâne a fi scăzut.⁹
26. În august 2021, Guvernul Moldovei a anunțat planul său de a efectua reforme de amploare ale sistemului său judiciar și ale procuraturii în scopul eradicării corupției endemice prin implementarea măsurii de evaluare a integrității judecătorilor și procurorilor, pentru a crește nivelul de încredere publică față de acestea. Reforma respectivă a vizat verificarea extraordinară (vetting-ul) a tuturor judecătorilor și procurorilor și a altor funcționari din sistemul judecătoresc.

⁹ Potrivit [unui raport al societății civile](#), la sfârșitul anului 2019, 65% dintre moldoveni nu aveau încredere în sistemul judiciar, iar încrederea a rămas scăzută [în ultimii ani](#).

27. Aceasta a determinat adoptarea pe 10 martie 2022 a “Legii pre-vetting”. Legea instituie o procedură *ad hoc* de evaluare a candidaților la posturile vacante din cadrul CSM și CSP și va rezulta în stabilirea eligibilității candidaților respectivi pentru a lua parte la alegerile sau numirea în funcția de membru în organele respective.¹⁰
28. Per ansamblu, societatea civilă a demonstrat suportul său pentru inițiativa de pre-vetting și adoptarea legislației aferente, precum și pentru conceptul de realizare a procesului mai amplu de vetting care urmează a fi aplicat față de judecătorii și procurorii în exercițiul de toate nivelurile, cu condiția că acest proces respectă independența judiciară și este implementat în mod transparent.¹¹ În același timp, asociațiile procurorilor și judecătorilor și-au exprimat în mod public îngrijorările privind legalitatea, independența și eficacitatea noului proces de evaluare externă.¹²
29. Alegerile pentru suplinirea funcțiilor vacante pentru judecătorii și procurorii în cadrul CSM și CSP au fost planificate pentru finele anului 2021 de către adunările generale ale judecătorilor și procurorilor, respectiv.¹³ Conform declarațiilor Guvernului, alegerile au fost amânate din motivul pandemiei COVID-19. Amânarea respectivă a coincis cu lansarea inițiativei Guvernului de a efectua evaluarea externă (pre-vetting) a candidaților, care urma să fie o condiție prealabilă alegerii sau numirii în funcție. Alegerile au rămas amânate pe un termen nedefinit până la finalizarea procesului de evaluare, iar mandatele expirate ale membrilor judecători și procurori din CSM/CSP au fost prelungite, în mod extraordinar, până la ocuparea funcției de succesori de competență.

5. CADRUL JURIDIC

30. Pe 2 decembrie 2021, Ministerul Justiției a publicat proiectul Legii privind evaluarea integrității (pre-vetting-ul) candidaților la funcția de membru în CSM și CSP și în organele specializate ale acestora. La solicitarea Guvernului, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) și Directoratul General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept al Consiliului Europei (Directoratul General) au publicat un Aviz comun referitor la acest proiect de lege.¹⁴

¹⁰ CSM are în componența sa 12 membri: șase judecători, dintre care patru judecători din judecătoriile de primă instanță, un judecător din curtea de apel și un judecător al Curții Supreme de Justiție (aleși de colegii lor) și șase persoane care nu fac parte din rândul judecătorilor (fiind desemnate de Parlament), care au mandate cu o durată de șase ani. Procedura de selecție a membrilor judecători de către colegii lor, stabilită în Legea din 1996 privind Consiliul Superior al Magistraturii și Regulamentul cu privire la funcționarea Adunării Generale a Judecătorilor adoptat în data de 28 aprilie 2023, este în conformitate cu standardele internaționale. CSP este alcătuit din 12 membri, dintre care cinci sunt procurori (aleși de colegii lor), patru membri care reprezintă societatea civilă (câte unul numit de către Președintele Republicii, Parlament, Academia de Științe și Guvern) și trei membri care fac parte de drept - președintele CSM, Ministrul Justiției și Ombudsmanul. Legea privind verificarea prealabilă prevede evaluarea candidaților pentru posturile vacante la data intrării în vigoare a legii sau care devin vacante în termen de șapte luni de la această dată.

¹¹ De exemplu, a se vedea "[Opinia preliminară](#) a Institutului pentru Politici și Reforme Europene cu privire la conceptul mecanismului de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor" și "[Opinia Grupului de experți în domeniul justiției](#) cu privire la proiectul de lege privind "pre-vetting" și "[Opinia Centrului de Analiză și Prevenire a Corupției](#) la proiectul Conceptului de evaluare extraordinară a judecătorilor și procurorilor" și "[Opinia](#) cu privire la legea care prevede evaluarea integrității candidaților la funcția de membru în CSM și CSP".

¹² De exemplu, a se vedea [declarațiile](#) relatate în mass-media.

¹³ Alegerile pentru membrii CSM și CSP erau programate pentru 3 decembrie 2021 și, respectiv, 19 noiembrie 2021.

¹⁴ [Avizul comun](#) a fost adoptat în cadrul sesiunii Comisiei de la Veneția din 10-11 decembrie 2021. Ministerul Justiției a solicitat avizul pe 17 noiembrie 2021 și a transmis versiunea revizuită a legii pe 2 decembrie 2021.

Avizul Comun a constatat că, per ansamblu, procesul preconizat de verificare a integrității constituie o procedură echilibrată și a înaintat un șir de recomandări pentru alinierea proiectului de lege la standardele internaționale. Guvernul a revizuit proiectul de lege, integrând unele recomandări. Instituțiile naționale relevante au efectuat analiza juridică a proiectului de lege, care de asemenea a fost supus unor ample consultări publice pe 24 decembrie și 26 ianuarie 2022. Parlamentul a recepționat avizările furnizate de instituțiile publice, societatea civilă și actorii vizați ale mediului juridic pentru modificarea proiectului de lege.¹⁵

31. Legea a fost adoptată după cea de-a treia și finală lectură pe data de 17 februarie 2022, în toial unor disensiuni politice. La cea de-a doua lectură, membrii opoziției au boicotat procedura de vot, iar în cadrul lecturii finale a proiectului de lege, membrii fracțiunilor de opoziție sau au votat împotriva, sau au boicotat procedura de vot. După adoptarea legii, Președintele Republicii Moldova a solicitat revizuirea legii sub aspectul revizuirii termenelor limită stringente stipulate de aceasta; respectiv, unele termene limită au fost prelungite, iar legea conținând modificările respective a fost, finalmente, adoptată pe 10 martie 2022.¹⁶
32. Legea pre-vetting dispune efectuarea evaluării de către o Comisie de Evaluare *ad hoc*, căreia i se atribuie diverse competențe pentru a-și aduce la îndeplinire mandatul. Legea conține prevederi ce reglementează atât principiul transparenței, cât și condiția de protecție a datelor cu caracter personal aplicabilă aspectelor diverse ale procesului de evaluare. Procesul de evaluare se axează pe evaluarea integrității financiare și etice a candidaților prin aplicarea procedurii de acumulare și verificare a informațiilor, urmată de audieri publice.¹⁷ Sarcina probei revine candidatului, iar orice dubii serioase privind integritatea ei/lui va rezulta în nepromovarea evaluării, iar cei care promovează evaluarea pot purcede la etapa alegerilor sau numirii în funcție.
33. Pe 28 septembrie 2022, BIDD0 a publicat Avizul său referitor la Legea vizată,¹⁸ urmare a solicitării înaintate de Avocatul Poporului (Ombudsman) al Republicii Moldova de a monitoriza procesul de evaluare a candidaților la funcțiile din cadrul CSM și CSP. Avizul BIDD0 a menționat că foarte probabil decizia de a institui un asemenea mecanism este bazată pe argumente solide de politici publice, totuși a subliniat și riscurile aferente creării unui mecanism *ad hoc* de evaluare a candidaților judecători și procurori în funcțiile de membri ai organelor de autoadministrare judecătorești și ale procuraturii. În Aviz s-a remarcat faptul că instituirea unui asemenea mecanism extraordinar înlătură unele competențe de autogovernare și ar putea afecta viața privată și reputația candidaților. BIDD0 a recomandat că Legea și Regulamentele conexe trebuie să conțină criterii

¹⁵ Unele organizații ale societății civile au prezentat critici cuprinzătoare ale proiectului de lege, comentariile lor fiind disponibile pe [site-ul](#) Parlamentului.

¹⁶ Președinta Republicii Moldova a [declarat](#) că este necesar să se revizuiască și să se prelungească termenele de executare a anumitor acțiuni, pentru a se asigura finalizarea tuturor procedurilor stabilite, inclusiv verificarea completă a candidaților pe baza criteriilor de integritate. Legea a intrat în vigoare la 16 martie 2022, dată la care a fost publicată în Monitorul Oficial. De asemenea, aceasta introduce modificări, printre altele, la Legea din 1996 privind Consiliul Superior al Magistraturii și la Legea din 2016 cu privire la Procuratură, care reglementează selecția și numirea membrilor CSM și CSP.

¹⁷ Articolul 8 din Legea pre-vetting stabilește criteriile și subcriteriile de integritate.

¹⁸ [Avizul](#) referitor la Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Moldova, Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, 28 septembrie 2022 ("Avizul BIDD0").

clare, obiective și transparente de direcționare a procesului de evaluare într-un mod care respectă principiile statului de drept și asigură independența judecătorilor și procurorilor și se aliniază principiilor directe aplicabile unui proces de evaluare extraordinară sau vetting.¹⁹

34. Este important de subliniat faptul că, printre alte recomandări, în Avizul BIDDO se precizează că Legea trebuie să conțină dispoziții clare care permit Comisiei să contrabalanseze interesele private ale candidaților în raport cu interesul public în cadrul unui proces de evaluare transparent.²⁰ Mai mult, se subliniază faptul că termenele limită stabilite de Lege posibil să fie insuficiente pentru a asigura Comisiei posibilitatea de a efectua investigațiile privind fiecare candidat și persoanele apropiate lui/ei.²¹ De asemenea, se observă că marja competențelor atribuite Comisiei de a obține și solicita informații este probabil una excesivă și se recomandă includerea unor stricte dispoziții de delimitare a acestor puteri.²²
35. Pe 22 decembrie 2022 a fost modificată Legea pre-vetting, aceasta fiind suplinită cu un șir de modificări de ordin tehnic și substanțial, care au luat în considerare unele dintre îngrijorările exprimate în Avizul BIDDO, în același timp generând noi îngrijorări (care urmează a fi elucidate în continuare), axate în mod primordial pe lucrările Comisiei de Evaluare și menite să soluționeze problemele care nu puteau fi prevăzute la momentul adoptării Legii.²³ Frațiunile de opoziție au boicotat votul modificărilor legislației respective.²⁴ Unele din aceste modificări, cel puțin parțial, au codificat dispozițiile existente incluse deja în Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei de Evaluare.²⁵ Deși modificările adoptate ce vizau furnizarea de informații suplimentare în cadrul audierilor nu au afectat în practică procesul de evaluare a majorității candidaților judecători, din motiv că aceste modificări au fost introduse ulterior evaluării tuturor candidaților de către Comisia de Evaluare, cu excepția unui candidat judecător, **introducerea unor asemenea modificări ale cadrului normativ în toila derulării procedurii de evaluare a candidaților a afectat principiul securității juridice și deține potențialul de a cauza un impact asupra echității procesului respectiv vizavi de toți candidații.**

¹⁹ Avizul BIDDO, par. 32. În plus, pe 22 martie 2022, un membru al opoziției din Parlament a lansat inițiativa de a contesta constituționalitatea legii vizate în întregime, iar pe 7 aprilie 2022, instanța a declarat două dispoziții ale legii drept neconstituționale, considerând restul contestării inadmisibil.

²⁰ Avizul BIDDO, par. 74.

²¹ Avizul BIDDO, par. 58.

²² Avizul BIDDO, par. 45.

²³ În nota explicativă se precizează că "necesitatea acestor modificări rezultă din practica actuală a Comisiei și din faptul că, la momentul adoptării [legii pre-vetting], era practic imposibil să se prevină toate dificultățile întâmpinate în practică". A se vedea, de asemenea, Avizul BIDDO, par. 44.

²⁴ În prima lectură, 52 de membri ai partidului de la guvernare au votat pentru și șapte membri ai Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) au votat împotriva, iar ceilalți membri ai opoziției au boicotat votul; în lectura finală, 58 de membri ai partidului de la guvernare au votat pentru, iar toate fracțiunile de opoziție au boicotat votul.

²⁵ De exemplu, articolul 17 alineatul (4) din Regulamentul de organizare și funcționare interzice unui candidat să prezinte informații sau documente în timpul audierii dacă Comisia le-a solicitat anterior, cu excepția cazului în care acest lucru este justificat. În decembrie 2022, articolul 12 alineatul (4) litera (d) din Lege, care prevede că candidatul are dreptul să prezinte informații suplimentare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, a fost modificat, limitându-se la a permite doar furnizarea de informații suplimentare "în cazul în care a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior". Această modificare a restrâns în mod semnificativ drepturile candidaților de a furniza informații suplimentare în cadrul audierilor, în comparație cu situația candidaților înainte de modificarea Legii.

36. Cea mai recentă inițiativă legislativă a fost înaintată pe data de 10 iulie 2023, prin care Parlamentul a adoptat o interpretare care subliniază faptul că Comisia de Evaluare nu are statut de autoritate publică, ci deține un statut special. În consecință, Comisia este scutită de obligația de a corespunde unui șir de criterii complexe, obligatorii pentru autoritățile publice în conformitate cu prevederile Codului Administrativ.
37. **În concluzie, este important să se efectueze o analiză juridică amplă *ex-ante* și *ex-post facto* a impactului actelor legislative privind evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor, pentru a minimaliza riscul introducerii modificărilor de legislație în mijlocul procesului respectiv.**

6. CONSTITUIREA ȘI FUNCȚIONAREA COMISIEI DE EVALUARE

38. Comisia de Evaluare are în componența sa șase membri, desemnați de Parlament – trei sunt cetățeni ai Republicii Moldova, numiți în baza nominalizării din partea fracțiunilor parlamentare, în baza principiului proporționalității,²⁶ și trei sunt cetățeni străini desemnați în baza nominalizării din partea partenerilor internaționali de dezvoltare ai Moldovei, activi în domeniile reformei judiciare și anti-corupție.²⁷ Membrii Comisiei sunt aprobați prin votul a 3/5 din membrii fracțiunilor parlamentare.²⁸ **Criteriile de eligibilitate sunt stabilite prin Lege, care nu conține dispoziții specifice privind criteriul egalității de gen și diversitate în componența Comisiei.**²⁹ Totuși, în pofida absenței unor garanții de reprezentare în baza egalității de gen în componența Comisiei de Evaluare, în practică, patru dintre membrii desemnați ai Comisiei sunt femei – două reprezentante internaționale și două naționale.
39. **Prealabil numirii, membrii Comisiei nu au fost supuși unor investigații ce țin de trecutul acestora și nici nu s-a efectuat o evaluare a integrității acestora,** în pofida faptului că Comisia are un mandat special, și fiind o măsură recomandată anterior de către unele organizații ale societății civile. **Legea pre-vetting nu stipulează niciun criteriu privind gradul de transparență în selectarea membrilor internaționali.**
40. Legea a interzis judecătorilor sau procurorilor, sau persoanelor care au deținut asemenea funcții în ultimii trei ani să candideze la funcția de membri naționali ai Comisiei de Evaluare. Așa cum s-a menționat în Avizele BIDD0 și ale Comisiei de la Veneția/Directoratul General, această abordare este lipsită de justificare și este în contradicție cu standardele internaționale care stabilesc că judecătorii și procurorii trebuie să fie aleși în funcțiile din organele de autoadministrare ale acestora

²⁶ Pe baza componenței actuale a Parlamentului, fracțiunea partidului de la guvernare a propus doi candidați naționali, iar principala fracțiune de opoziție a propus unul.

²⁷ În conformitate cu Legea pre-vetting, pe 21 martie 2022, Ministerul Justiției a adoptat o listă a partenerilor de dezvoltare, după cum urmează: Ambasadele Franței, Marii Britanii, Germaniei, Suediei, Olandei, Lituaniei și SUA, Delegația UE în Republica Moldova, Oficiul Consiliului European în Republica Moldova, Banca Mondială în Republica Moldova și ONU în Republica Moldova.

²⁸ În actualul Parlament, această majoritate calificată de voturi este deținută de partidul de la guvernare și, ca atare, numirea membrilor Comisiei de evaluare nu a necesitat niciun vot din partea opoziției.

²⁹ Avizul BIDD0, par. 41.

de către colegii lor.³⁰ Această excludere a fost criticată de una dintre Asociațiile Judecătorilor din Republica Moldova, care a considerat că absența judecătorilor și procurorilor în componența Comisiei de Evaluare creează ”riscuri ca deciziile să nu fie imparțiale și să fie considerate profund influențate politic”.³¹

41. **Procesele de nominalizare și numire în funcție a membrilor naționali ai Comisiei nu au inclus societatea civilă și selectarea membrilor, în special a celor internaționali, nu a avut o suficientă transparență.** În mod specific, nici fracțiunile parlamentare nu au fost invitate să nominalizeze în mod deschis candidații naționali ai Comisiei, și nici reprezentanții societății civile nu au fost consultați privind candidaturile nominalizate.³² Informația privind procesul de selectare a membrilor internaționali, criteriile de selectare a listei experților nominalizați sau criteriile realizării unor consultații în acest sens nu au fost făcute publice. În conformitate cu dispozițiile Legii, partenerii de dezvoltare au înaintat de comun acord șase candidați, candidaturile cărora au fost examinate în Parlament și trei dintre aceștia au fost numiți în calitate de membri ai Comisiei.
42. Procesul de selectare a membrilor naționali a avut un anumit grad de transparență. Pe 31 martie 2022, cei trei candidați nominalizați pentru funcțiile de membri naționali de către fracțiunile parlamentare au fost audiați individual de către Comisia Juridică, Numiri și Imunități din Parlament. Ședința respectivă, la care au participat toți cei 11 membri – atât reprezentanți ai partidului de la guvernare cât și ai partidelor de opoziție – a fost difuzat online. Totuși, per ansamblu, Comisia nu a părut să se concentreze pe asigurarea faptului că fiecare candidat corespunde criteriilor de eligibilitate.³³ Doi dintre cei trei candidați naționali nominalizați au primit șapte voturi în favoarea sa și al treilea candidat – zece voturi pro, în timp ce unul din trei candidați a primit voturi împotriva sa din partea a câțiva membri din opoziție.³⁴ Comisia parlamentară a publicat deciziile prin care a recomandat nominalizarea celor trei membri naționali, în care doar a confirmat faptul că fiecare candidat a întrunit criteriile de eligibilitate, însă nu a făcut referire la calificările profesionale individuale ale acestora și nici nu a prezentat argumentarea aspectelor ce țin de criteriile de eligibilitate.
43. Comisia parlamentară a luat decizii privind cei șase candidați internaționali, însă fără a-i audia.³⁵ **Decizia publicată privind nominalizarea celor trei membri internaționali care au fost**

³⁰ Nota explicativă nu oferă nicio justificare pentru excluderea judecătorilor și procurorilor din Comisia de evaluare și nici motivul pentru criteriul perioadei de trei ani.

³¹ A se vedea [declarația](#) relatată în mass-media.

³² Nu se știe dacă vreuna dintre fracțiunile parlamentare a luat în considerare și alți candidați sau a luat în considerare doar candidații pe care i-a înaintat în Parlament.

³³ Candidații nominalizați au fost întrebați despre experiența lor profesională și despre viziunea lor asupra procesului de preselecție. Unele întrebări au fost legate de criterii specifice de eligibilitate, în timp ce altele au vizat mandatul Comisiei de evaluare și efectul deciziilor sale. Unul dintre candidați a fost întrebat cu privire la cunoștințele sale de limba engleză (unul dintre criteriile de eligibilitate), deoarece CV-ul său menționa un nivel de engleză începător. Se pare că asigurarea candidatului că înțelege limba engleză a fost acceptată ca suficientă pentru a îndeplini criteriile lingvistice.

³⁴ Unii membri ai Comisiei s-au abținut de la anumite voturi.

³⁵ Pe 4 aprilie, fără a fi audiați, cei șase candidați internaționali au fost desemnați de Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului, în timpul unei pauze din plenul în care urmau să fie numiți membrii Comisiei de evaluare. Sesiunea comisiei nu a fost transmisă în direct, în pofida practicii generale aplicabile în acest sens, și nu a fost făcută publică nicio înregistrare sau proces-verbal al reuniunii.

recomandați Parlamentului pentru a fi numiți în funcții a fost lipsită de motivarea necesară. Raportul Comisiei privind examinarea celor șase candidaturi nominalizate nu conținea nicio explicație pentru a fundamenta recomandarea celor trei candidați, precum și era lipsit de orice referință privind confirmarea faptului că acești candidați ar fi întrunit criteriile de eligibilitate. Deși Legea pre-vetting stipulează obligația Comisiei de a recomanda trei candidați dintre cei șase, și anume candidații care au primit cele mai multe voturi, raportul relevă doar rezultatele votului privind acești trei candidați recomandați, care au fost votați unanim de către șapte membri ai Comisiei.

44. Selectarea membrilor în plenul Parlamentului nu a inclus o examinare veritabilă a candidaților nominalizați, iar candidații internaționali nominalizați nu au primit sprijinul fracțiunilor de opoziție. Pe 4 aprilie 2022, au fost examinate la ședința în plen acele șase candidaturi ale membrilor naționali și internaționali nominalizați și recomandați de către Comisia parlamentară.³⁶ Membrii Parlamentului au avut posibilitatea de a adresa întrebări candidaților naționali nominalizați care erau toți prezenți, însă nu le-au fost adresate întrebări nici direct lor și nici întrebări despre aceștia.³⁷ La ședința în plen nu a existat posibilitatea audierii candidaților internaționali nominalizați, care erau absenți.³⁸ Candidaturile nominalizate au fost supuse votului fără dezbateri suplimentare, deși se iscase o discuție despre faptul dacă este adecvat să fie incluși cetățeni străini în componența Comisiei.³⁹ Cei trei candidați internaționali nominalizați, votați în bloc, au primit votul majoritar. Totuși, niciun membru al fracțiunilor de opoziție nu a votat în favoarea numirii acestora, ceea ce este un indicator aparent că faptul participării comunității internaționale la procesul de evaluare nu a obținut un sprijin transpartidic.⁴⁰ Pe o notă pozitivă, cei trei candidați naționali, în favoarea cărora a votat majoritatea semnificativă, au obținut un anumit nivel de sprijin transpartidic.⁴¹ Opoziția a declarat public că instituirea Comisiei de Evaluare a fost un mijloc prin care partidul de la guvernare a capturat sau a preluat sistemul de justiție.⁴²

³⁶ Aprobarea de către Parlament, la 4 aprilie, a componenței nominale a Comisiei de evaluare a fost făcută cu câteva zile după expirarea termenului legal. Articolul 15 alineatul (3) litera (a) din Legea pre-vetting prevede că se decide asupra componenței nominale în termen de 15 zile de la intrarea în vigoare a Legii, termenul efectiv fiind 31 martie. Decizia privind componența nominală a fost publicată pe 7 aprilie. Doar partidul de la guvernare a votat în favoarea deciziei.

³⁷ Au existat două întrebări adresate Președintelui Comisiei juridice, numiri și imunități și Președintelui Parlamentului, care se refereau preponderent la Comisia de evaluare în calitate de instituție, și nu erau adresate nemijlocit cu referire la candidați.

³⁸ În timpul discuțiilor, un membru al opoziției a subliniat faptul că candidații internaționali nu au fost prezenți (nici măcar online) și că, prin urmare, membrii nu au avut posibilitatea de a le adresa întrebări.

³⁹ Un membru al opoziției a pus sub semnul întrebării constituționalitatea faptului de a avea cetățeni străini ca membri ai Comisiei de evaluare.

⁴⁰ BCS a boicotat votul, iar membrii Partidului Șor s-au abținut.

⁴¹ Fiecare candidat la nivel național a primit între 85-87 de voturi (din 101 deputați ai Parlamentului), principalul partid de opoziție susținându-i în mare parte pe toți, alături de partidul de guvernare. Unul dintre candidații naționali desemnați este un fost judecător al Curții Supreme de Justiție și fost membru al CSM; unul este un jurist specializat în domeniul drepturilor omului cu experiență în sectorul societății civile; unul este un fost consilier juridic în cadrul Primăriei municipiului Chișinău (care a renunțat la funcție pentru a ocupa postul în Comisia de evaluare, deoarece Legea interzice persoanelor care dețin funcții în serviciul public să facă parte din Comisie). În cadrul unei întâlniri cu observatorii BIDDIO, un reprezentant al societății civile (din cei patru intervievați) și-a exprimat îngrijorarea că anumiți membri ai Comisiei de evaluare au legături cu Guvernul și cu partidele politice.

⁴² A se vedea [declarația](#) relatată în mas-media.

45. Fiind finanțată de partenerii internaționali de dezvoltare și de Guvernul Republicii Moldova, Comisia de Evaluare își îndeplinește atribuțiile în calitate de organ independent și secretariatul acesteia are obligația de a raporta în exclusivitate față de Comisie și Președintele acesteia.⁴³ În baza interviurilor acordate în mass-media de unii membri, Comisia nu a întâmpinat presiuni politice sau orice altă influență nejustificată, dar membrii acesteia au resimțit presiuni indirecte de a accelera procedura de evaluare.⁴⁴ Membrii au făcut declarații pentru a sublinia faptul că derularea unui proces de evaluare cu acuratețe este de o importanță mai mare în raport cu așteptările politice sau publice de efectuarea cu rezeziune a procesului respectiv.⁴⁵ Legea pre-vetting stipulează obligația membrilor să evite orice conflict de interese, în conformitate cu dispozițiile Regulamentelor ce vizează activitatea Comisiei. Unii membri s-au autorecuzat în cursul examinării unor anumiți candidați.
46. Comisia s-a întrunit în ședința inaugurală pe data de 12 aprilie 2022. La această ședință, unul dintre membrii internaționali (bărbat) a fost unanim votat de membrii Comisiei în calitate de Președinte al acesteia. Primele ședințe ale Comisiei în deplina sa componență pe teritoriul Moldovei au avut loc în luna iunie 2022.⁴⁶ În baza Legii pre-vetting, toate ședințele Comisiei, cu excepția audierilor publice, au loc cu ușile închise. **Durata, numărul și natura ședințelor închise nu au fost făcute cunoscute publicului larg, nu s-au publicat ordinea de zi și concluziile ședințelor. Deși nu este o cerință expresă prevăzută de normele internaționale, publicarea informației relevante din cadrul și cu referire la ședințele cu ușile închise ar fi sporit transparența procesului de evaluare.**
47. În conformitate cu prevederile Legii, Comisia adoptă deciziile în cadrul ședințelor în baza întrunirii cvorumului (patru persoane) și prin vot majoritar. Pentru adoptarea deciziilor ce țin de alte aspecte decât evaluarea nemijlocită a candidatului, paritatea de vot este soluționată în conformitate cu regulile ce iau în considerare voturile atât a membrilor naționali, cât și a celor internaționali. Paritatea de vot referitor la decizia evaluării rezultă în nepromovarea evaluării. Totuși, în Avizul BIDD0 s-a sugerat includerea prezumției în favoarea candidatului.⁴⁷
48. Comisia a întâmpinat unele obstacole ce țin de personalul acesteia din momentul instituirii și care au continuat și pe parcursul îndeplinirii mandatului acesteia, nefiind posibilă identificarea

⁴³ Membrii naționali sunt finanțați de către Guvernul Republicii Moldova, iar membrii internaționali sunt finanțați de către Delegația Uniunii Europene și Regatul Țărilor de Jos. Finanțarea de Guvern a membrilor naționali și a activităților Comisiei se face prin bugetul Ministerului Justiției, iar sprijinul programatic pentru secretariat este asigurat de Ambasada SUA și de Delegația Uniunii Europene. Personalul este angajat direct și finanțat de USAID Moldova prin intermediul Dexis Consulting Group.

⁴⁴ După cum a remarcat un membru al Comisiei într-un [interviu acordat presei pe 20 noiembrie 2022](#): "Nu există o presiune directă din partea politicienilor, dar este suficient să citim presa și toată lumea spune că procesul este prea lent."

⁴⁵ De exemplu, într-un [interviu acordat presei pe 2 decembrie 2022](#), președintele a precizat că Comisia a resimțit presiuni externe pentru a lucra mai prompt, dar că acordă prioritate calității deciziilor.

⁴⁶ Membrii internaționali nu au lucrat cu normă întreagă în Moldova pe parcursul procesului de evaluare, dar au avut vizite de lucru periodice.

⁴⁷ Avizul BIDD0, par. 68. În caz de paritate de vot, Comisia trebuie să reia examinarea informațiilor despre candidatul în cauză și să voteze din nou în ziua următoare. În cazul unei parități de vot repetate, se consideră că respectivul candidat nu a promovat evaluarea.

persoanelor disponibile și calificate pentru a suplini funcțiile vacante în timp util.⁴⁸ Acest fapt pare să fi afectat, într-o măsură anumită, capacitatea Comisiei de a-și îndeplini atribuțiile sale într-un mod eficient și în termenul stabilit. De asemenea, pot fi puse la îndoială estimările inițiale în privința numărului necesar de personal, având în vedere natura intensivă și complexă a lucrărilor și termenele legale strânse, cu impact potențial asupra progresului în timp util al lucrului.⁴⁹ Echipa de monitorizare a BIDDO a fost informată de Comisie că, deși nu în mod obligatoriu, fiecare membru al personalului a fost supus unor verificări ale trecutului profesional pentru a se califica ca fiind ”integru” înainte de angajare.⁵⁰

49. Procesul de pre-vetting a întâmpinat tergiversări semnificative în raport cu termenele limită nerealistice stipulate inițial de autorități, modificarea termenelor limită anticipate fiind anunțată de Guvern și Comisia de Evaluare pe parcursul implementării procesului de evaluare.⁵¹

Deși autoritățile au preconizat efectuarea unui proces accelerat, acestea nu au luat în considerare provocările pe care le pot întâmpina la crearea unei Comisii de Evaluare și instituirea unui proces de evaluare, și nici nu au prevăzut timpul necesar efectuării unui proces de evaluare calitativ al candidaților. Mai mult decât atât, aparent Comisia întâmpina dificultăți în a planifica și programa în mod eficient procesul respectiv, luându-se în considerare nevoile de ordin operațional, precum și natura de muncă intensivă și complexă din punct de vedere tehnic care necesită timp a exercițiului în cauză. Într-un final, procedura de pre-vetting a grupului inițial al membrilor candidați în funcțiile de membru în CSM a fost finalizat la expirarea a unei perioade de aproape un an de la crearea Comisiei. Mai mult, Comisia nu a oferit justificări publice în timp util pentru tergiversările semnificative, ceea ce a generat critici dure privind tergiversarea

⁴⁸ La începutul lunii iunie 2022, la două luni după formarea Comisiei, doar un sfert din posturile de secretariat fuseseră ocupate. În cadrul unor întâlniri separate cu reprezentanți ai societății civile și cu echipa de monitorizare a BIDDO în mai și, respectiv, iunie 2022, Comisia a remarcat provocările cu care se confrunta în ceea ce privește ocuparea posturilor de personal, inclusiv a posturilor tehnice, și a solicitat asistență pentru identificarea candidaților potriviți. În cadrul unui [interviu din 20 noiembrie 2022](#), unul dintre membri a remarcat că secretariatul a rămas incomplet din cauza provocărilor legate de personal. De asemenea, a remarcat că avocații păreau reticenți în a candida pentru posturi la secretariat din cauza lipsei de încredere în procesul de evaluare sau din cauza preocupărilor legate de asocierea cu acesta.

⁴⁹ Secretariatul include aproximativ 20 de posturi de conducere, tehnice și administrative, dintre care aproximativ jumătate sunt posturi tehnice. Personalul-cheie a urmat o instruire intensivă de două săptămâni privind aspectele tehnice ale procesului de evaluare, inclusiv efectuarea de acumulare de date din surse deschise și investigarea bunurilor și averilor.

⁵⁰ Verificările au fost efectuate de către Centrul Național Anticorupție. O verificare a trecutului profesional calificând candidatul drept ”integru” era considerată efectuată deplin atunci când nu erau necesare analize sau investigații suplimentare sau prelungite din partea Dexis, în calitate de implementator al sprijinului financiar acordat de USAID pentru secretariat. Unii solicitanți au fost respinși deoarece nu au trecut de etapa verificării trecutului profesional.

⁵¹ Având în vedere că Legea pre-vetting a fost adoptată în februarie 2022, guvernul preconiza ca evaluările candidaților CSM și CSP să fie finalizate în aprilie 2022. Cu toate acestea, odată cu modificările aduse legislației în luna următoare, inclusiv prelungirea diferitelor termene din cadrul procesului, Comisia de evaluare a fost formată abia în aprilie, Guvernul preconizând atunci ca procesul să fie finalizat până la sfârșitul lunii iunie 2022. Comisia a anunțat mai întâi începutul anticipat pentru faza de colectare a informațiilor ca fiind în aprilie 2022, apoi în mai 2022 și, în cele din urmă, în iulie 2022, când a început efectiv acest proces. În iunie 2022, Comisia a anunțat că începutul preconizat al audierilor publice urma să fie în iulie 2022, ulterior actualizat la august 2022, și că se preconiza ca CSM nou format să fie operațional în septembrie 2022. În cele din urmă, audierile candidaților judecătorești la funcții de membru ai CSM au început în octombrie 2022 și s-au încheiat în ianuarie 2023, în timp ce audierile candidaților care nu fac parte din rândul judecătorilor au avut loc în martie 2023.

procesului de evaluare din partea societății civile și a politicienilor.⁵² Lipsa unor explicații în timp util privind tergiversările procesului, prin oferirea de comunicări oficiale, posibil a rezultat în diminuarea încrederii publice în acest proces și, ca efect, inclusiv a afectat unul din obiectivele propuse de a spori încrederea publică în sistemul judecătoresc.⁵³ În versiunea inițială a Legii pre-vetting, Comisia de Evaluare urma să-și sisteze lucrările pe 31 decembrie 2022.⁵⁴ Deoarece spre finele anului 2022 Comisia reușise să-și îndeplinească mai puțin din jumătate din atribuțiile sale, data încheierii activității Comisiei a fost prelungită inițial cu șase luni până pe 30 iunie 2023, și ulterior a mai fost prelungită suplimentar până la finalizarea examinării de către Curtea Supremă de Justiție a ultimei cereri de contestare înaintate de candidați împotriva deciziilor Comisiei de Evaluare.⁵⁵

7. REGULAMENTUL DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE ȘI REGULAMENTUL DE EVALUARE

50. În conformitate cu dispozițiile Legii, Comisia de Evaluare a adoptat Regulamentele sale interne – [Regulamentul de Organizare și Funcționare](#) și [Regulamentul de Evaluare](#). Deși conțineau momentele esențiale ale procesului de evaluare, dispozițiile normative nu erau încă pe deplin elaborate.
51. Regulamentul de organizare și funcționare ce reglementează activitatea Comisiei și a secretariatului acesteia au fost adoptate pe 22 aprilie 2022. Printre subiectele abordate, acestea conțin dispoziții privind selectarea Președintelui Comisiei și atribuțiile lui/ei, protecția datelor cu caracter personal, modul de desfășurare a ședințelor și adoptarea deciziilor, votarea, conflictele de interese, comunicările și un cod deontologic exhaustiv pentru membrii Comisiei și personalul auxiliar, care include principiile de integritate, independență, imparțialitate, obiectivitate, echitate, respectul pentru drepturile și libertățile omului, profesionalism, transparență și responsabilitate. Unele dintre dispoziții elucidate contribuie la transparența procesului de evaluare. Dispozițiile sunt relativ limitate sub aspectul ce ține de componența, funcțiile și responsabilitățile secretariatului. Acest Regulament a fost modificat în mod repetat, ultima modificare fiind efectuată în decembrie 2022.⁵⁶ Deși modificări ale reglementărilor aplicabile în cursul derulării unor asemenea proceduri cum este vetting-ul pot fi aplicate pe post de excepție, în scopul asigurării echității procedurii vizate, sau pentru a fi remediate lacunele identificate, **modificările efectuate în Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei în mijlocul derulării procesului de evaluare a**

⁵² De exemplu, a se vedea declarațiile [reprezentanților societății civile](#) și ale [politicienilor](#) relatate în mass-media. Ca răspuns la criticile publice, într-un interviu din 20 noiembrie 2022, un membru al Comisiei a subliniat diferitele motive din cauza cărora procesul a fost prelungit, inclusiv necesitatea de a se adopta o serie de regulamente, provocările legate de personal, abundența de informații care trebuiau acumulate și verificate, necesitatea de a traduce documentele în limba engleză pentru membrii Comisiei care nu sunt cetățeni ai Republicii Moldova etc.

⁵³ A se vedea preambulul Legii pre-vetting.

⁵⁴ Articolul 15(1) din Lege prevedea că Legea urmează să fie în vigoare până pe 31 decembrie 2022.

⁵⁵ Prima prelungire a fost introdusă în Legea pre-vetting pe 22 decembrie 2022. Ultima prelungire a fost introdusă prin intermediul unor dispoziții tranzitorii în Legea nr. 147 din 9 iunie 2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor, articolul 25 alineatul (7) punctul 4.

⁵⁶ Modificările Legii au fost adoptate pe 22 decembrie 2022, modificările Regulamentului de organizare și funcționare au fost adoptate pe 12 mai 2022, 11 iulie 2022 și 23 decembrie 2022, iar modificările Regulamentului de evaluare au fost adoptate pe 30 mai 2022, 22 decembrie 2022 și 27 februarie 2023.

candidaților care au afectat procesul respectiv au cauzat provocări în realizarea principiului securității juridice și echității procesului de evaluare.

52. În conformitate cu standardele internaționale și bunele practici, pentru selectarea judecătorilor și efectuarea evaluărilor standard ale performanțelor judecătorilor,⁵⁷ orice evaluare trebuie să se bazeze pe criterii obiective și clar enunțate și stipulate de lege. Pe 2 mai 2022, Comisia a adoptat Regulamentul de Evaluare, care a fost ulterior modificat pe 30 mai.⁵⁸ Într-o măsură anumită, regulamentul respectiv elaborează criteriile de evaluare, în special criteriul integrității financiare și, în mod specific, conceptul averii nedeclarate.⁵⁹ **Totuși, așa cum se menționează în Avizul BIDD0, dispozițiile normative lasă o marjă largă de discreție Comisiei în procesul de luare a deciziilor.**⁶⁰ În acest caz, criteriul de evaluare a integrității constă în faptul că candidatul “nu a încălcat grav normele de etică și conduită profesională”, fiind o sintagmă vagă și care lasă spațiu pentru interpretări. **Din acest motiv, în timp ce se admite faptul că sintagma ”integritate etică” poate avea o aplicare vastă, este important să fie definit cu mai multă precizie domeniul de aplicare și definiția sintagmei respective, precum și să fie introduse criteriile care ar ajuta la identificarea unui comportament reprobabil, astfel evitându-se o aplicare excesiv de cuprinzătoare, eronată sau incoerentă a acesteia.**⁶¹ **Mai mult decât atât, standardele procesului de acumulare a informațiilor (procedura, dovezile, admisibilitatea etc.) lipsesc actualmente și acestea trebuie să fie stipulate cu claritate în Lege sau în Regulamentele Comisiei, pentru a se asigura transparența și a se reduce posibilitatea arbitrarității, sau creării aparenței acesteia.**
53. Într-o măsură anumită, Regulamentul de organizare și funcționare conține dispoziții normative referitoare la conflictele de interese în cazul membrilor Comisiei și modalitatea înaintării cererilor

⁵⁷ A se vedea, de exemplu, standardele citate în avizul BIDD0, nota de subsol 74: Comentariul general nr. 32 (2007) al UN HRC, alin. 19; Recomandarea CM/Rec (2010)12 a Consiliului Europei din 2010, alin. 44; Recomandările BIDD0 de la Kiev (2010), par. 21; Carta universală a judecătorului din 1999, articolele 4-1 și 5-1; Carta Europeană din 1998, alin. 2.1. și 2.2.; Raportul Comisiei de la Veneția din 2010 privind independența sistemului judiciar, Partea I, par. 27; Avizul CCJE nr. 10 (2007) privind consiliile judiciare, par. 50-51; și Avizul CCJE nr. 17 (2014) privind evaluarea judecătorilor, par. 9. 75 A se vedea, de exemplu, UNODC, Comentariul privind Principiile de la Bangalore privind conduita judecătorului (2007), par. 101.

⁵⁸ Regulamentul de evaluare a fost adoptat cu o săptămână după termenul legal de 20 de zile, respectiv pe 24 aprilie 2022, pentru adoptarea regulamentelor de funcționare a Comisiei și a secretariatului acesteia. Regulamentul de evaluare a fost modificat ultima dată pe 23 decembrie 2022, cu o modificare tehnică minoră. Acest Regulament de evaluare elaborează principalele etape ale procesului de evaluare, desfășurarea audierilor publice, luarea deciziilor, criteriile de evaluare și evaluarea gravității oricărui constatări privind integritatea candidatului, precum și modul în care Comisia evaluează și ia decizii privind integritatea candidaților.

⁵⁹ În conformitate cu articolul 8 alineatul (4) din Lege, averea nedeclarată este averea dobândită în ultimii 15 ani care nu corespunde veniturilor declarate. O anexă definește metoda de calcul a veniturilor nedeclarate în scopul evaluării integrității financiare a unui candidat. Normele prevăd, de asemenea, că numai dacă un candidat întrunește toate "criteriile de integritate", acesta îndeplinește condiția conformității de integritate etică sau financiară și că, la evaluarea conformității acestor indicatori, Comisia trebuie să ia în considerare gravitatea sau severitatea, contextul adiacent, premeditarea asociată oricărui incident de integritate și, în ceea ce privește incidentele minore, dacă a existat o perioadă suficientă de timp fără incidente ulterioare. Regulamentul elaborează în continuare subindicatori pentru determinarea gravității incidentelor de integritate.

⁶⁰ A se vedea Avizul BIDD0 par. 51-55.

⁶¹ A se vedea Avizul BIDD0 par. 53.

de recuzare.⁶² Totuși, așa cum se precizează în Avizul BIDDO, acest regulament merge în contradicție cu principiile ce guvernează conflictele de interese, din motiv că membrii recuzați sunt obligați să voteze cu referire la orice chestiune atunci când nu poate fi întrunit cvorumul, inclusiv privind decizia ce ține de propria lor recuzare.⁶³ Aceasta se răsfrânge de asemenea asupra posibilei obligații de a participa la votul privind luarea unei decizii de evaluare asupra unui candidat, față de care membrul vizat posibil se află în conflict de interese, fapt care poate potențial rezulta în subminarea integrității procesului de evaluare, în special în cazul când membrul în cauză își exprimă votul decisiv în acel caz specific.⁶⁴ Această situație este de asemenea problematică, deoarece membrii recuzați sunt efectiv restricționați în accesarea informațiilor ce nu au caracter public, precum și trebuie să se abțină de la acumularea informației ce ține de candidatul respectiv.

54. Regulamentul de organizare și funcționare prevede garanții de protecție a confidențialității surselor de informare privind integritatea candidaților, care pot fi persoane fizice, organizații ale societății civile și alte surse. Deși în unele cazuri pot să existe motive justificate de a proteja sursele de informație, acestea nu au obligația de a înainta și argumenta cereri privind necesitatea protecției confidențialității, și nici Comisia nu are obligația de a emite decizii motivate privind caracterul confidențial al surselor. Așa cum se precizează în Avizul BIDDO, **o asemenea garanție absolută de protecție a surselor confidențiale poate să afecteze capacitatea candidaților de a contesta informațiile acumulate cu un caracter esențial pentru rezultatul evaluării, atunci când aceștia își exercită dreptul de a revizui și contesta informațiile furnizate, precum și a răspunde la întrebările adresate în baza acestor informații.**⁶⁵ În Aviz se conține recomandarea să se precizeze suplimentar aspectul sus-menționat.⁶⁶
55. Regulamentele Comisiei nu conțin dispoziții privind cadrul juridic și procedura prin care se iau deciziile de a desfășura ședințele în întregime (sau o parte a ședinței) cu ușile închise.⁶⁷ Nu este clar dacă Comisia are dreptul de a lua asemenea decizii în baza propriei inițiative sau în baza cererii din partea unui candidatului.⁶⁸ **Lipsa unui cadru juridic explicit privind criteriile și procedura**

⁶² Articolul 10 alineatul (6) din Regulamentul de organizare și funcționare stipulează obligația Comisiei să adopte instrucțiuni privind conflictele de interese referitoare la Secretariat; cu toate acestea, nu au fost făcute publice astfel de instrucțiuni.

⁶³ Avizul BIDDO, paragraful. 70 și recomandarea I.

⁶⁴ O posibilă interpretare a interacțiunii dintre articolul 10 alineatul (4) litera (d) din Regulamentul de organizare și funcționare și articolul 13 alineatul (3) din Legea pre-vetting pare să impună membrilor recuzați să voteze cu privire la toate deciziile de evaluare, ceea ce contravine, de asemenea, principiilor privind conflictele de interese.

⁶⁵ Regulamentul de evaluare permite, de asemenea, procesarea informațiilor transmise anonim din surse externe, cu condiția ca acestea să respecte un anumit prag. Cu toate acestea, Comisia nu a adoptat niciun regulament special în acest sens.

⁶⁶ Avizul BIDDO, par. 47.

⁶⁷ Articolul 12 alineatul (2) din Legea pre-vetting prevede că Comisia "poate decide să desfășoare audierile sau o parte din ele în ședință închisă dacă se aduce atingere intereselor ce țin de ordinea publică, viața privată sau moralitate." Articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul de evaluare prevede că "simpla posibilitate de divulgare a datelor cu caracter personal ale candidatului sau ale unei alte persoane nu este suficientă pentru a închide audierea sau o parte a acesteia". Avizul BIDDO, par. 66 a remarcat că, deși norma menționată anterior nu permite acordarea cererii de audiere cu ușile închise pentru orice motiv general legat de viața privată, respectarea dreptului la viață privată al candidatului constituie o justificare pentru a acorda o anumită flexibilitate și garanții ale acestuia în dispozițiile relevante."

⁶⁸ Regulamentele nu conțin nicio dispoziție în această privință și, în orice caz, nu impun Comisiei să justifice o decizie de a ține o audiere (sau o parte a acesteia) cu ușile închise, în cazul în care aceasta a fost luată din proprie inițiativă.

de solicitare și luare a deciziei de a declara ședința închisă poate potențial să rezulte într-un proces deliberativ cu caracter arbitrar la luarea unor asemenea decizii primordiale.⁶⁹

56. Una din regulile procedurale aplicabile evaluării interzice candidaților să furnizeze informații noi sau documente în cursul audierilor, dacă Comisia a solicitat acest document și termenul limită stabilit de Comisie pentru furnizarea de către candidat a acestuia a expirat. Documentul/informația vizată pot fi admise în cursul derulării audierilor dacă Comisia consideră că prezentarea cu întârziere a acestora este justificată. Totuși, cadrul normativ nu conține dispoziții exprese privind condițiile de acordare a dreptului la o asemenea excepție. Reieșind din termenele și etapele per ansamblu ale procesului de evaluare, Avizul BIDDO conține recomandarea clară privind necesitatea să se precizeze când asemenea informații sunt admisibile.⁷⁰ Unul dintre candidați a pus la îndoială legalitatea respectivei reguli procedurale, în situația în care Comisia, făcând referire la această prevedere, a refuzat să audieze candidatul în cauză, din motiv că acesta din urmă nu a oferit răspunsuri la niciuna din întrebările adresate în cursul etapei pre-audiere (situația respectivă se va elucida mai jos). Ulterior, această regulă procedurală a fost parțial incorporată în Lege.⁷¹ Această modificare a intrat în vigoare în mijlocul procesului de audiere a candidaților și înainte de inițierea procesului de examinare a cererilor de contestare, inclusiv înainte de înaintarea cererii de contestare nemijlocit de către candidatul sus-menționat.
57. O dispoziție cheie din Regulamentul de organizare și funcționare acordă membrilor Comisiei competențe de a exercita în mod individual anumite atribuții stipulate în Legea pre-vetting,⁷² în special la etapa de colectare a informațiilor. Sub aspect pozitiv, menționăm că aceste competențe individualizate au fost înlăturate din Regulamentul de organizare și funcționare, deși a fost o măsură întreprinsă în plină derulare a procesului de pre-vetting.⁷³
58. Condiția generală privind obligația exprimării votului deschis de către Comisie, în conformitate cu Legea pre-vetting (cu excepția unor cazuri anumite), nu este elucidată cu claritate în dispozițiile din cadrul Regulamentelor, de asemenea lipsește și claritatea privind înregistrarea voturilor individuale la luarea deciziilor motivate.⁷⁴ Suplimentar celor menționate, deși Regulamentele conțin obligația includerii în textul deciziilor a faptelor relevante, argumentării și concluziei, acestea omit să menționeze criteriile prin care să se asigure faptul ca deciziile emise să aibă un conținut consecvent și substanțial. Mai mult, nu se stabilește cu exactitate un termen limită pentru emiterea unei decizii de evaluare, inclusiv în caz de emiteră "amânată" a acesteia atunci când este necesară obținerea unor informații sau clarificări suplimentare.

⁶⁹ Avizul BIDDO, par. 65.

⁷⁰ Avizul BIDDO, par. 49.

⁷¹ Prin modificarea adoptată pe 22 decembrie 2022, din inițiativa Comisiei, a fost revizuit articolul 12 alineatul (4) litera (d) din Legea pre-vetting, care acorda candidaților dreptul, în cadrul audierilor, "de a prezenta în scris datele și informațiile suplimentare pe care le consideră necesare pentru a înlătura suspiciunile privind integritatea sa". Modificarea a restrâns această dispoziție doar la informațiile pe care candidatul nu le putea prezenta anterior.

⁷² Articolul 15 din Regulamentul de organizare și funcționare.

⁷³ Modificarea Regulamentului de organizare și funcționare a fost adoptată pe 23 decembrie 2022, înainte de audierea ultimului candidat.

⁷⁴ Articolul 11 alineatul (5) din Regulamentul de organizare și funcționare prevede că președintele va "anunța" votul tuturor membrilor Comisiei pentru fiecare decizie, dar nu prevede cum și când vor fi anunțate voturile sau dacă acest lucru este pur și simplu consemnat în decizia de evaluare scrisă.

8. TRANSPARENȚA ȘI MONITORIZAREA

59. Deși procesul de evaluare a fost, per ansamblu, transparent, există loc de îmbunătățiri pentru a facilita o transparență mai mare a procesului de evaluare. Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei prevede obligația acesteia de a publica regulamentele sale, de a informa despre ședințele publice, de a prezenta actualizări privind lucrările sale. La scurt timp de la instituire, Comisia a creat pagina sa Facebook.⁷⁵ Evenimentele cheie ale procedurii de evaluare, precum și documentele relevante au fost făcute publice, cum ar fi Regulamentul de organizare și funcționare și Regulamentul de evaluare, deciziile, modelele formularelor declarațiilor, orarele audierilor, audierile etc. Totuși, la etapa acumulării și verificării informației, informația accesibilă public a fost foarte limitată. Pagina Facebook nu a fost actualizată cu regularitate, în special la etapele timpurii ale evaluării, precum și au fost tergiversări în postarea publică a unor documente principale.⁷⁶ Lipsa unor regulamente care să reglementeze orarul de lansare a anunțurilor informative și publicarea informațiilor publice, precum și resursele umane limitate ale Comisiei la etapa timpurie a procedurii de evaluare, posibil au fost factori care au contribuit la aceste tergiversări. De asemenea, au fost frecvente problemele tehnice cu vizualizarea documentelor încărcate.⁷⁷
60. Cu întârziere, [pagina web](#) a Comisiei a fost lansată în septembrie 2022, la puțin timp înaintea lansării etapei de audiere, care a devenit un mecanism eficient de postare a documentelor oficiale și a înregistrărilor audierilor, de informare a publicului larg într-un mod accesibil.⁷⁸ Totuși, pagina web nu a prezentat întotdeauna informații actualizate.⁷⁹ În plus, deciziile de recuzare sau deciziile de închidere a audierilor nu se publicau deloc (subiect abordat mai jos).
61. Pe 16 iunie 2022, circa două luni de la crearea Comisiei, aceasta din urmă a difuzat unica sa conferință de presă în care a prezentat membrii săi și a informat despre mandatul comisiei și a

⁷⁵ [Pagina de Facebook](#) are vizionări publice relativ restrânse. Deși numărul de urmăritori a crescut constant pe măsură ce procesul de evaluare a avansat, pe 12 ianuarie 2023, în mijlocul procesului, pagina avea 866 de urmăritori (și 543 de "like-uri"). Reacțiile la postări sunt în mare parte favorabile mandatului Comisiei.

⁷⁶ De exemplu, modificările la Regulamentul de organizare și funcționare adoptate pe 12 mai 2022 au fost afișate pe 18 mai 2022, iar modificările adoptate pe 11 iulie 2022 au fost afișate pe 20 iulie 2022. Declarațiile privind reuniunile externe ale Comisiei, cum ar fi cele cu CSM, au fost postate cu mai mult de două săptămâni mai târziu. O postare despre solicitarea Comisiei adresată candidaților de a depune formularul de declarație de avere (și un link către modelul de formular) a fost aparent antedatată cu câteva zile. Deciziile au fost adesea postate la câteva săptămâni după ce au fost emise.

⁷⁷ Listele inițiale de candidați au fost afișate într-un format inaccesibil. Alte documente cheie au fost încărcate într-un format care nu era ușor de utilizat. De exemplu, Regulamentul de organizare și funcționare și Regulamentul de evaluare au fost postate în format de imagine și nu în format Word sau PDF. Declarațiile cu hyperlink-uri au fost postate în format de imagine, ceea ce face ca link-urile să nu poată fi utilizate. Unele decizii postate prezentau nereguli tehnice, cum ar fi erori în ceea ce privește numărul sau data deciziei.

⁷⁸ În cadrul reuniunilor sale cu organizațiile societății civile, cu mass-media și cu candidații, Comisia a făcut referire la planul său de a lansa pagina web la jumătatea lunii iulie 2022, amânat pentru jumătatea lunii septembrie 2022. Regulamentele inițiale ale Comisiei au autorizat, dar nu a și obligat Comisia să mențină o prezență pe internet, inclusiv pe rețelele de socializare. Cu toate acestea, modificările operate în decembrie 2022 dispozițiilor Legii pre-vetting și Regulamentelor Comisiei au introdus sintagme privind publicarea pe pagina web a Comisiei.

⁷⁹ De exemplu, programele de audieri care au fost anunțate pe pagina de Facebook a Comisiei nu au fost incluse în calendarul de pe website în timp util. Nu toate retragerile candidaților și refuzurile candidaților de a publica decizia de evaluare au fost postate în timp util. În plus, modificările aduse Regulamentului de organizare și funcționare din decembrie 2022 nu au fost anunțate.

oferit informații actualizate privind lucrările sale și etapele următoare.⁸⁰ Comisia a organizat două întruniri la care a invitat reprezentanții societății civile și ale instituțiilor mass-media pentru a prezenta informații despre procesul de evaluare și progresarea acestuia și pentru a discuta modalitățile de colaborare.⁸¹ Deși cu intenția de a spori transparența, întrunirile în cauză au fost primordial direcționate pe încurajarea participanților de a acorda asistență în colectarea informațiilor privind integritatea candidaților. Ca o măsură pozitivă, Comisia a fost deschisă pentru a asculta recomandările privind procesul de evaluare și pentru a răspunde la întrebările participanților la întrunire.

62. Pe 16 iulie 2022, Comisia a anunțat inițiativa de a prezenta cei șase membri ai Comisiei publicului larg prin lansarea unei serii de videoclipuri biografice postate online. Membrii au relatat despre experiențele sale profesionale, principiile care le guvernează activitatea și misiunea lor în cadrul Comisiei. Deși văzut ca o inițiativă pozitivă de informare a populației, **uzul interviurilor respective nu trebuia să devină o înlocuire a altor modalități formale de informare publică (cum sunt conferințele de presă și comunicatele de presă) care ar fi contribuit în mod pozitiv la lucrările Comisiei și ar fi asigurat menținerea unui nivel constant de comunicare publică.** Membrii Comisiei nu li se poate impune, fie individual sau ca grup, să se angajeze în comunicarea cu mass-media sau publicul, însă în calitatea sa de instituție, Comisia **trebuie să asigure un nivel maxim de transparență și deschidere față de populație.**
63. Este important de subliniat că Comisia nu a prezentat actualizări publice ale informațiilor pe parcursul a câteva luni de colectare și verificare a informațiilor privind candidații. Deși Comisia a fost pe bună dreptate prudentă în procesul de gestionare a datelor cu caracter confidențial și/sau sensibil, lipsa informației publice referitoare la natura lucrărilor derulate a limitat transparența pentru publicul larg la o etapă esențială a procesului pre-vetting.
64. La momentul anunțării programului audierii fiecărui candidat, Comisia a publicat o notă informativă succintă privind fiecare candidat supus evaluării, precum și unele date statistice de la etapa de acumulare și verificare a informației, cum ar fi numărul rundelor de întrebări, întrebărilor suplimentare și solicitărilor de furnizare a documentelor, adresate de Comisie candidatului respectiv.⁸² Acest fapt a asigurat un anumit nivel de transparență *post-facto* cu privire la activitățile desfășurate la etapa pre-audiere. După finalizarea fiecărei audieri, Comisia a postat un anunț care conținea o succintă notă informativă privind tematicile/subiectele cu privire la care candidatului i-au fost adresate întrebările. Însă, pentru unii candidați nu s-a oferit o asemenea scurtă retrospectivă, iar gradul de detaliere a acestor prezentări generale nu erau uniforme pentru toți candidații. Acest aspect a generat unele critici publice care făceau aluzie la tratamentul diferențiat din partea Comisiei, fapt care ilustrează importanța aplicării unui tratament strict egal tuturor candidaților.⁸³

⁸⁰ Conferința de presă a fost transmisă în direct pe pagina de Facebook și pe [canalul YouTube](#) al Comisiei, precum și de către o agenție de presă online; în total, aproximativ 350 de persoane au vizionat conferința de presă online.

⁸¹ Reuniunile au avut loc pe 31 mai și 9 iunie. Invitațiile la aceste întruniri nu conțineau o ordine de zi și nici nu precizau subiectul discuțiilor.

⁸² Cu toate acestea, această informație nu a fost afișată pentru primii trei candidați. La începutul fiecărei audieri, președintele a citit cu voce tare numărul de runde de întrebări prelabile audierii și numărul de întrebări/subîntrebări și de solicitări de furnizare a documentelor pe care le-a adresat candidatului.

⁸³ În comparație cu [informațiile furnizate](#) după audierile tuturor celorlalți candidați, nivelul de detaliere din prezentarea generală de după [audiere postată](#) pe pagina de Facebook a Comisiei pentru ultimul candidat, care a avut o audiere

65. Audierile candidaților erau accesibile publicului, ceea ce se aliază bunelor practici și este o măsură cheie de asigurare a transparenței, însă lipsa unor informații publice accesibile privind anumite aspecte ale evaluării, inclusiv privind aspectele analizate în ședințele cu ușile închise, au rezultat **într-o transparență limitată a procesului general de evaluare.**⁸⁴ Mai mult, **a lipsit claritatea privind motivele și criteriile Comisiei prin care aceasta a exercitat marja sa de discreție acordată prin Legea pre-vetting de a declara închise unele audieri ale candidaților, sau a unor părți ale acestor audieri.** Comisia a decis să declare închise parțial audierile a doi candidați. În primul rând, era neclar dacă aceste ședințe au fost declarate închise la inițiativa Comisiei sau la cererea candidaților respectivi.⁸⁵ În al doilea rând, deși pot exista motive întemeiate pentru a declara ședințele închise, **nu s-a acordat nicio explicație privind luarea acestor decizii.**⁸⁶ **O detaliere suplimentară a dispozițiilor legii privind deciziile de închidere a ședințelor și formalizarea procesului decizional** ar putea contribui la evitarea percepției, dar și a riscului, că deciziile se iau în mod arbitrar.
66. În calitate de măsură pozitivă de asigurare a transparenței, Comisia a încărcat toate înregistrările audio și video pe pagina sa web și canalul său YouTube, de regulă în decurs de 24 ore de la audieri, și a furnizat linkurile respective pe pagina sa Facebook. În pofida unicității și semnificației audierilor difuzate, acestea au avut relativ puține vizionări.⁸⁷
67. Regulamentele Comisiei stipulează procedura de autorecuzare a membrilor săi pentru a nu participa la evaluarea unui anumit candidat, precum și prevăd posibilitatea candidaților de a solicita recuzarea unui membru al Comisiei, cu expunerea în scris a motivelor recuzării. În ambele cazuri, Regulamentele prevăd obligația Comisiei de a vota și a emite o decizie formală privind cererea de recuzare. Doar informația privind recuzarea unor membri ai Comisiei de Evaluare a fost făcută publică. **Data recuzării membrului Comisiei, dacă recuzarea s-a bazat pe autorecuzarea membrului sau a avut loc în baza cererii din partea unui candidat, motivele deciziei de recuzare, rezultatele votării nu au fost făcute publice.**⁸⁸ Elucidarea unor detalii cu

destul de controversată, a ieșit în evidență în ceea ce privește numărul de probleme abordate în cadrul audierii. Acest fapt a generat o serie de comentarii critice din partea publicului, inclusiv afirmații potrivit cărora postarea unui asemenea nivel de detaliere ar fi putut afecta reputația candidatului.

⁸⁴ În conformitate cu Legea pre-vetting, pe lângă deciziile de evaluare, Comisia a luat toate deciziile legate de procesul de evaluare în ședințe închise, inclusiv adoptarea regulamentelor, deciziile privind recuzările, deciziile de închidere a unor părți ale audierilor, printre altele.

⁸⁵ La una dintre audieri, președintele Comisiei a anunțat că o parte a sesiunii va fi închisă "de comun acord cu candidatul", dar nu s-a precizat clar cine a avut această inițiativă.

⁸⁶ Se presupune că anumite părți ale acestor audieri au fost închise din cauza datelor cu caracter personal ale candidatului și/sau a unor terțe părți; în cadrul uneia dintre aceste audieri, președintele a făcut o referire vagă la chestiuni private atunci când a anunțat că o parte a audierii urmează să fie închisă. Articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul de evaluare prevede că un candidat poate depune o cerere motivată pentru o audiere cu ușile închise, iar Comisia va decide cu privire la această cerere printr-o decizie motivată.

⁸⁷ În medie, fiecare înregistrare a audierilor candidaților la funcția de judecător a fost vizionată de 350 de ori, după ce a fost postată timp de cel puțin o lună pe cele două platforme. Înregistrările de pe YouTube au fost vizualizate între 64 și 280 de ori, iar înregistrările de pe site-ul Comisiei au fost vizualizate între 112 și 354 de ori.

⁸⁸ Recuzarea a fost consemnată la începutul audierii respective și în decizia de evaluare. Candidații care au solicitat recuzarea au primit o decizie scrisă, însă deciziile nu au fost publicate. Nu se cunoaște dacă au fost emise decizii oficiale privind autorecuzările, în conformitate cu normele, dar niciuna nu a fost publicată. Într-un interviu acordat presei pe data de 20 noiembrie 2022 cu o membră a Comisiei, aceasta a oferit exemple generice de motive pentru care

referire la deciziile de recuzare ar spori transparența și ar contribui la consolidarea încrederii publice în procesul implementat. Monitorizarea nu a identificat nicio informație despre votarea împotriva anumitor cereri de recuzare, **astfel acest proces a rămas opac.**

68. În paralel cu desfășurarea procesului de evaluare oficial, unele organizații ale societății civile și reprezentanți din mass-media au realizat propriile investigații sistematice ale integrității candidaților judecătorești. La etapa timpurie a procesului de evaluare, multe rapoarte online de investigare și videoclipuri au reprezentat analize critice ale integrității etice și financiare a candidaților individuali, față de majoritatea acestora existând dubii privind integritatea lor.⁸⁹ Reportajele video au avut mii de vizualizări publice.⁹⁰ Alte grupuri ale societății civile și-au focalizat comentariile sale pe procesul de pre-vetting propriu zis și au prezentat imaginea candidaților într-o perspectivă neutră.
69. Principalele surse mass-media au efectuat reportaje privind etapele cheie ale procesului de evaluare, însă o acoperire informațională în profunzime a lipsit, astfel mesajul central difuzat a fost că procesul de evaluare a fost unul tergiversat.

9. SELECTAREA CANDIDAȚILOR ȘI GRUPURILE DE CANDIDAȚI

70. Legislația aplicabilă stipulează criteriile minime de eligibilitate a candidaților judecătorești și a candidaților non-judecătorești la funcțiile de membri în CSM și organele specializate ale acestuia. Termenul limită inițial anunțat de CSM pentru candidații care doresc să candideze pentru cele mai recente posturi vacante pentru candidații judecătorești a fost finele anului 2021. Alegerea colegilor judecătorești care urma să fie organizată de Adunarea Generală a Judecătorilor a fost planificată pentru data imediat următoare după expirarea a 30 de zile de la trecerea termenului limită stabilit pentru depunerea cererilor de către candidați și ulterior a fost amânată.⁹¹ În continuare, alegerile amânate au fost suspendate pentru un termen nedefinit, datorită pandemiei COVID-19. În conformitate cu Legea pre-vetting adoptată la începutul anului 2022, termenul limită pentru depunerea cererilor de participare la concursul pentru suplینirea posturilor vacante a fost prelungit până pe 27 martie 2022.⁹²

un membru se poate recuza, iar apoi, în legătură cu propria autorecuzare, ea a menționat vag că s-a "exprimat public cu privire la anumite aspecte (în legătură cu candidatul respectiv)".

⁸⁹ Unele organizații ale societății civile au colaborat cu instituțiile media care au publicat rapoarte de investigație despre candidați, iar altele au publicat propriile rapoarte care au fost împărtășite cu jurnaliștii de investigație.

⁹⁰ De exemplu, expunerile video postate de ONG "Watchdog" pe pagina sa de Facebook au obținut mii de vizualizări și sute de reacții și comentarii. Un videoclip, de exemplu, a fost vizionat de peste 80 000 de ori în trei săptămâni de la postare.

⁹¹ Alegerea de către Adunarea Generală a Judecătorilor a fost programată inițial pentru 1 octombrie 2021, cu un termen legal de înaintare a candidaturilor cu 30 de zile înainte, pe 1 septembrie 2021. Ulterior, alegerea a fost amânată pentru începutul lunii decembrie, termenul limită pentru înaintarea candidaturilor fiind prelungit până pe 3 noiembrie 2021. Principalul motiv invocat pentru amânare a fost reprezentat de modificările legislative recente legate de componența CSM și de selecția membrilor săi.

⁹² În conformitate cu articolul 15 alineatul (10) din Legea pre-vetting, candidații puteau să își retragă în mod oficial candidatura în termen de până la șapte zile de la expirarea termenului limită de 27 martie, fără a fi supuși procedurii de evaluare.

71. Grupul inițial de candidați judecători pentru suplinirea funcțiilor vacante de membri ai CSM avea 21 de candidați, doi candidați s-au retras și cinci noi candidați s-au înscris la concurs după prima prelungire a termenului de depunere a cererilor de participare la concurs, și doi candidați care s-au retras și șase candidați noi s-au înscris la concurs urmând a doua extindere a termenului limită de depunere a dosarelor la concurs. Acest proces a culminat cu o listă finală de 28 de candidați judecători. La adoptarea Legii pre-vetting, Ministerul Justiției a luat măsuri pentru a elucida judecătorilor esența noilor prevederi ale legislației pentru evaluarea candidaților la funcțiile vacante din SCM, și a încurajat judecătorii să candideze pentru funcțiile respective de membri în CSM.⁹³
72. Pe 24 martie 2022, respectând termenul desemnat de lege, Parlamentul a anunțat concursul deschis pentru suplinirea a șase funcții vacante pentru membrii non-judecători în cadrul CSM. Din motivul unui număr redus de cereri de participare, termenul limită inițial de patru săptămâni a fost prelungit de două ori, până pe 3 iunie 2022. După verificarea corespunderii criteriilor de eligibilitate de către Comisia parlamentară, cele 12 candidaturi au fost înaintate Comisiei de Evaluare pentru efectuarea procedurii de verificare a integrității, care urma să fie realizată după ce s-a efectuat evaluarea candidaților judecători la funcțiile CSM.⁹⁴ Printre candidații non-judecători se numărau avocați, profesori universitari și reprezentanți ai societății civile, dintre care o treime (4) femei. **Anunțurile privind funcțiile vacante nu conțineau o încurajare expresă de participare pentru femei, reprezentanți ai minorităților și persoanele cu dizabilități.**
73. Lista finală a candidaților pentru funcțiile de candidați judecători în cadrul CSM includea 28 de candidați judecători.⁹⁵ Pe 29 martie 2022, CSM a postat pe pagina sa web numele candidaților de pe lista finală, dar, contrar dispozițiilor Legii, nu a publicat dosarele integrale ale candidaților, inclusiv CV-le și scrisorile de motivare pe pagina sa web.⁹⁶ **Acest fapt a redus transparența procesului de evaluare, cauzând o tergiversare a accesului public la informații privind candidații care au candidat la funcțiile vacante și care au fost supuși evaluării.**⁹⁷ În baza prevederilor Legii, CSM a înaintat dosarele candidaților conținând documentele necesare participării la concurs Comisiei de Evaluare pentru ca aceasta să le supună procedurii de verificare a integrității.

⁹³ A se vedea o astfel de inițiativă [difuzată](#) în mass-media.

⁹⁴ Pe data de 17 ianuarie 2023, Comisia de evaluare a anunțat că a început procesul de evaluare a candidaților la CSM care nu fac parte din rândul judecătorilor. Deși nu a fost anunțat în mod oficial, se pare că candidaților non-judecători li s-a solicitat anterior să depună formularul de declarație de avere necesar.

⁹⁵ În total, aproximativ 100 de judecători și procurori și-au depus candidatura pentru concursul de membru al CSM sau al CSP sau pentru a face parte din unul dintre colegiile specializate ale acestora. Se preconizează că evaluarea candidaților la aceste colegii va avea loc după ce vor fi evaluați candidații la funcțiile de membru al CSM și CSP.

⁹⁶ Obligația de a publica CV-urile/cererile de aplicare ale candidaților la CSM este prevăzută la articolul 3 alineatul (5) din Legea privind CSM. Legea impune publicarea documentelor candidaților pe site-ul web în următoarea zi lucrătoare după data limită de depunere a candidaturilor. CSM a publicat dosarele de candidatură complete ale candidaților care și-au depus candidatura pentru posturile vacante înainte de prelungirea finală a termenului de depunere a candidaturilor, dar nu și ale candidaților care și-au depus candidatura după ce termenul de depunere a fost prelungit în temeiul Legii pre-vetting.

⁹⁷ Cu toate acestea, dosarele complete ale candidaților evaluați favorabil au fost publicate de CSM pe 23 februarie 2023, după ce a convocat Adunarea Generală a Judecătorilor pentru alegeri.

74. Dintre cei 28 de candidați judecători la funcția de membru al CSM, 10 erau femei (36 procente), reprezentând un număr semnificativ mai redus în raport cu numărul total al femeilor judecătorești din Moldova.⁹⁸ Acest lucru poate fi un indicator că este necesar să se lanseze o încurajare expresă pentru ca femeile din sistemul judiciar să candideze pentru funcția de membru în organul de autoadministrare al judecătorilor. Majoritatea candidaților judecători aveau funcția de judecători în judecătoriile de prima instanță (22) din întreaga țară, precum și trei judecători din Curțile de Apel și trei judecători din Curtea Supremă de Justiție de asemenea participând la concurs. Vârsta medie a candidaților judecători era de 48 ani (în baza informației public accesibile privind jumătate dintre candidați), cu o experiență medie în cariera judiciară de circa 13 ani calculate per numărul total al candidaților judecători la funcția de membru în CSM. Această medie denotă un grup de candidați cu o experiență medie, în special în cazul unui concurs pentru funcția într-un organ de autoadministrare judiciar.
75. Urmare a retragerii din concurs a candidaților, în total au rămas 23 candidați judecători și 8 candidați non-judecători care urmau să fie supuși evaluării substanțiale.⁹⁹ Candidații care s-au retras din concurs, în conformitate cu prevederile Legii, sunt considerați că nu au promovat evaluarea indiferent de motivul retragerii, fapt ce poate fi văzut ca afectând în mod nejustificat reputația acestora.¹⁰⁰ Această afirmație devine cu atât mai adevărată, dacă se ia în considerare că pe lista online a candidaților a Comisiei, vizavi de numele candidatului care și-a retras candidatura figurează mențiunea ”nu a promovat evaluarea”, fără a se preciza că aceasta se datorează retragerii acestui candidat din concurs.¹⁰¹

10. COLECTAREA INFORMAȚIEI ȘI VERIFICAREA

76. În scopul îndeplinirii mandatului său, Legea pre-vetting conferă Comisiei de Evaluare puteri de a colecta și verifica orice informații relevante pentru procedura de evaluare a candidatului, cu acces la orice sisteme care conțin date relevante, precum și autoritatea de a solicita informații relevante de la persoanele fizice și juridice.¹⁰² Solicitățile informațiilor din partea Comisiei urmează să

⁹⁸ Potrivit unui [raport al societății civile](#), în 2018, 48% din judecătorii din Moldova erau femei. În pofida ponderii semnificative a cetățenilor aparținând minorităților din Moldova (aproximativ 25 la sută, potrivit Biroului Național de Statistică), grupul de candidați la funcția de judecător al CSM aparent a inclus doar o singură persoană reprezentând o minoritate națională.

⁹⁹ Patru candidați judecători (trei bărbați și o femeie) și doi candidați care nu fac parte din rândul judecătorilor (o femeie și un bărbat) s-au retras în mod oficial din proces înainte de audieri, în timp ce un al cincilea candidat judecător (bărbat) și doi candidați care nu fac parte din rândul judecătorilor (ambii bărbați) au fost calificați ca nepromovând evaluarea pentru că nu au depus la Comisie declarația de avere necesară în termenul legal.

¹⁰⁰ S-a considerat că toți candidații retrași nu au promovat evaluarea în temeiul articolului 13 alineatul (1) din legea pre-vetting, deoarece s-au retras după expirarea termenului de retragere de o săptămână, respectiv 3 aprilie. Una dintre candidatele care s-a retras/nepromovat evaluarea a postat pe pagina sa de Facebook că retragerea sa s-a datorat potențialului conflict de interese perceput în legătură cu alegerea sa ca membru al CSM, în timp ce soțul său fusese ales recent președinte al Uniunii naționale a executorilor judecătorești. În mod similar, s-a considerat că un candidat judecător și doi alți candidați non-judecători nu au promovat evaluarea din cauza că nu au depus declarația solicitată în termenul legal.

¹⁰¹ Deciziile motivate ce sunt anexate listei de candidați indică faptul că rezultatul de nepromovare a evaluării s-a bazat pe retragerea candidatului. Cu toate acestea, unul dintre candidații care s-a retras a refuzat publicarea deciziei, iar în dreptul numelui său de pe lista de candidați este indicat: nu a promovat evaluarea și refuz de publicare a deciziei.

¹⁰² Singura sursă la care Comisia de evaluare nu poate avea acces sunt secretele de stat.

primească un răspuns în termen de 10 zile, nerespectarea condiției respective fiind sancționată.¹⁰³ Legea pre-vetting stipulează o listă neexhaustivă de surse de informație care urmează să fie verificate pentru a confirma integritatea financiară a candidatului, inclusiv declarațiile fiscale ale acestuia, sursele de venituri, creditele și donațiile de bunuri. În Avizul BIDDО se indică că **domeniul de aplicare a competențelor Comisiei de a solicita informații pare a fi unul excesiv** și, în conformitate cu bunele practici, se recomandă o clarificare strictă a puterilor conferite Comisiei.¹⁰⁴ În calitate de măsură pozitivă, membrii și personalul Comisiei au obligația de a păstra confidențialitate și securitatea oricăror date cu caracter personal acumulate, **deși condiția asigurării respectării dreptului la viața privată nu este în mod expres formulat în Legea pre-vetting și nu sunt stipulate sancțiuni care urmează a fi aplicate în caz de divulgare neautorizată a datelor.**

77. **Regulamentele Comisiei nu asigură o bază clară și obiectivă pentru colectarea și verificarea informației privind integritatea candidaților, așa cum se menționează în Avizul BIDDО.**¹⁰⁵ **Regulamentele Comisiei trebuie să conțină criteriile și măsurile pentru protecția datelor cu caracter personal.**¹⁰⁶ Adicional, este necesar să se creeze o bază verificabilă de înregistrare a investigațiilor, în special pentru înregistrarea informațiilor și a constatărilor care sunt puse la baza deciziilor de nepromovare a evaluării de către candidați.¹⁰⁷ Instituirea unei baze de date verificabile a procesului de evaluare ar putea fi o garanție împotriva aplicării unor practici arbitrare sau lipsite de coerență. Deciziile privind rezultatul evaluărilor nu constituie în sine o bază de date de documentare a procesului de evaluare în acest sens. Comisia nu a făcut public niciun set de linii directoare adoptate privind menținerea unei baze de date verificabile a informației colectate.
78. Pentru a se asigura corespunderea principiului echității și a transparenței, regulile de procedură trebuie să garanteze faptul că orice conflict de interese ce vizează membrii personalului Comisiei este soluționat în mod corespunzător și fiecare candidat este supus unor evaluări similare,¹⁰⁸ în același timp luându-se în considerare circumstanțele specifice ale fiecărui candidat în parte. Deși prezumtiv fiind adoptate, **Comisia nu a făcut public niciun set de linii directoare sau măsuri pentru soluționarea unor potențiale conflicte de interese dintre membrii personalului, în special în cazul personalului responsabil de colectarea și verificarea datelor, precum nu sunt stipulate nici măsurile prin care să se asigure nedivulgarea datelor cu caracter personal de către personalul Comisiei.**¹⁰⁹

¹⁰³ Cu toate acestea, Legea pre-vetting nu prevede nicio sancțiune specifică.

¹⁰⁴ Avizul BIDDО, par. 45-46. De exemplu, Legea nu exclude în mod explicit colectarea de informații privind starea de sănătate a judecătorilor, care ar trebui să fie protejată de dreptul la respectarea vieții private.

¹⁰⁵ Avizul BIDDО, par. 47.

¹⁰⁶ În practică, Comisia pare să fi pus în aplicare măsuri de protecție a datelor personale, inclusiv prin instituirea accesului exclusiv prin parolă la bazele de date publice și programele informatice pentru căutarea informațiilor.

¹⁰⁷ Avizul BIDDО, par. 50.

¹⁰⁸ Articolul 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale și Recomandările BIDDО de la Kiev (2010), par. 22.

¹⁰⁹ Într-un [interviu acordat presei pe 20 noiembrie 2022](#), un membru al Comisiei a declarat că aceasta a pus în aplicare "o serie de măsuri privind cine are acces la ce fel de date". Cu toate acestea, aceste măsuri nu au fost niciodată dezvăluite public.

79. În urma consultării cu candidații, și în conformitate cu dispozițiile Legii, la începutul procesului de evaluare membrii Comisiei au elaborat un model de formular în baza căruia candidații urmau să declare informații privind averea sa și interesele personale, inclusiv cheltuielile în decursul perioadei din ultimii cinci ani, precum și o listă a persoanelor din cercul apropiat care activează în sistemul judiciar, procuratură sau alte instituții publice. În calitate de măsură salutară, pe 2 iunie 2022, Comisia a expediat candidaților acest formular pentru declarația averilor, în scopul de a le oferi acestora posibilitatea să se familiarizeze în prealabil cu informația ce urmează a fi solicitată și să le ofere posibilitatea candidaților să înceapă colectarea informațiilor în prealabil expedierii solicitării oficiale de informații, în special luându-se în considerare termenul limită stringent de șapte zile prevăzut pentru furnizarea oficială a acestor informații.¹¹⁰ De asemenea, candidații au fost invitați să ofere comentarii privind modelul declarației respectiv și să adreseze întrebări privind acesta. Ca o măsură pozitivă, pe 16 iunie 2022, Comisia a organizat o reuniune online cu candidații pentru ca aceștia să poată expune comentarii de actualizare a modelului de declarații și să discute chestiuni ce țin de etapa de acumulare a informațiilor.¹¹¹

80. Pe 8 iulie 2022, Comisia a solicitat în mod oficial candidaților judecători la funcțiile din cadrul CSM să furnizeze modelul declarațiilor completat și lista sus-menționată a persoanelor apropiate acestora până pe data 15 iulie 2022 cel târziu.¹¹² Formularul a fost publicat online. Pe 28 iulie 2022, Comisia a anunțat că toți candidații, cu excepția unui candidat, au furnizat formularul.¹¹³ Pe 21 iunie 2022, Comisia a invitat candidații judecători la funcția de membru al CSM să completeze în mod voluntar un chestionar privind conduita etică, termenul limită pentru prezentarea acestuia fiind stabilit pe data de 5 iulie 2022.¹¹⁴ Pe data de 14 iulie 2022, Comisia a refuzat în scris să ofere informație în baza solicitării unui reprezentant al societății civile privind lista nominală a candidaților care au furnizat chestionarul privind conduita etică completat. Motivele enunțate în refuz au fost că formularul respectiv avea bază voluntară și că divulgarea informațiilor din acesta ar putea afecta percepția publică față de candidați pe parcursul desfășurării procesului de pre-*vetting*.¹¹⁵ Refuzul respectiv a generat unele critici din partea societății civile și a comunității juriștilor.¹¹⁶ Pe 28 iulie 2022, Comisia a anunțat că 25 candidați judecători (din acei 27 candidați care rămăsese) au completat chestionarul.

¹¹⁰ Avizul BIDDO, par. 61.

¹¹¹ Aproximativ două treimi dintre toți candidații la funcția de membru al CSM și al CSP și în organele specializate ale acestora au participat la reuniune. Membrii Comisiei nu au adresat întrebări referitoare la formularul de declarație de avere, în schimb referind candidații să acceseze un tabel consolidat, care abia urma să fie publicat, cu întrebările scrise ale candidaților privind un modelul al formularului, cu răspunsurile corespunzătoare, sau la instrucțiunile care însoțesc formularul. Tabelul, publicat pe 6 iulie, a inclus aproximativ 15 întrebări și comentarii referitoare la întrebările din formular și a indicat că o serie de modificări specifice vor fi aduse formularului pe baza întrebărilor/comentariilor candidaților.

¹¹² Versiunea finală a formularului de declarație de avere, însoțită de instrucțiuni și de un model de formular completat, a integrat o parte din comentariile anterior oferite de candidați.

¹¹³ După cum s-a menționat anterior, candidatul care nu a depus formularul completat a fost considerat, conform legii, că nu a promovat evaluarea.

¹¹⁴ Comisia a pus la dispoziția candidaților o previzualizare a chestionarului de etică pentru consultări înainte de a-l expedia în mod oficial. Chestionarul a fost postat online pentru a fi consultat de către public.

¹¹⁵ [Cererea și refuzul](#) au fost postate online de către organizația societății civile solicitantă.

¹¹⁶ A se vedea criticile [postate în media socială](#) și [relatate în mass-media](#).

81. Pe parcursul etapei de acumulare a informațiilor și de verificare a acestora, Comisia a colectat date de la 20 instituții publice și private din Moldova, acestea variind în dependență de profilul candidatului.¹¹⁷ Sursele acestor date au inclus, printre altele, autoritățile fiscale, organele anti-corupție, poliția de frontieră și băncile private.¹¹⁸ Suplimentar, pentru anumiți candidați, Comisia a adresat întrebări unor instituții publice și private din țările străine.¹¹⁹ Comisia de asemenea a lansat în mod activ apeluri publice societății civile, instituțiilor mass-media și publicului general de a furniza informații privind integritatea financiară și etică a candidaților, informațiile furnizate prin aceste canale fiind supuse verificărilor din partea Comisiei. Acceptarea informațiilor obținute din partea populației este considerată drept o măsură pozitivă.
82. Comisia a efectuat runde intense de întrebări și răspunsuri și solicitări ale documentelor din partea fiecărui candidat. Candidaților li s-au oferit termene relativ restrânse pentru a răspunde la solicitările respective.¹²⁰ Întrebările s-au bazat pe analiza declarațiilor de avere oferite de către candidați și a documentelor recepționate de la părțile terțe și instituții. În momentul programării audierilor candidaților, Comisia posta online informații privind numărul rundelor de întrebări în baza cărora urma să fie audiat fiecare candidat, precum și informația privind numărul de întrebări și numărul solicitărilor de documente incluse.¹²¹ În general, candidații judecători au fost supuși la câte trei runde de întrebări, cu o medie de circa 27 de întrebări și 66 subîntrebări ajustate la situația fiecărui candidat în parte și o medie de circa 30 de solicitări de documente per candidat.¹²² Întrebările specifice adresate candidaților și răspunsurile oferite la acestea nu au fost, însă, făcute publice.
83. Legea stipulează un termen de 30 de zile de la momentul prezentării declarațiilor de avere în care urmează a fi completată integral etapa de acumulare și verificare a informațiilor, cu posibilitatea prelungirii termenului respectiv cu o perioadă de până la 15 zile în cazurile complexe și orișicând există vreo amânare de recepționare a informației solicitate.¹²³ **Luându-se în considerare natura**

¹¹⁷ Ca o măsură pozitivă, la începutul mandatului său, Comisia de evaluare a organizat întâlniri cu autoritățile naționale relevante pentru a discuta despre cooperare, în special cu privire la acumulare și verificarea informațiilor despre candidați.

¹¹⁸ Potrivit unei declarații a președintelui Comisiei în cadrul unui interviu acordat presei pe data de 2 decembrie 2022.
¹¹⁹ Într-un interviu acordat presei pe 26 septembrie 2022, cu puțin timp înainte de începerea procesului de audiere, președintele Comisiei a declarat că Comisia nu a primit suficiente informații și/sau răspunsuri în timp util la solicitările sale din partea unor surse străine și că își va continua eforturile pentru a obține astfel de informații.

¹²⁰ Potrivit unei declarații a președintelui Comisiei în cadrul unui interviu acordat presei pe 2 decembrie 2022, candidații aveau de regulă la dispoziție 4-5 zile pentru a răspunde. Într-un caz de contestare a deciziei Comisiei, un candidat a susținut că i s-au acordat câteva ore pentru depunerea anumitor documente financiare și că termenul fix de 3 zile a inclus zilele nelucrătoare, când băncile erau închise.

¹²¹ La începutul fiecărei audieri, președintele Comisiei a anunțat, de asemenea, aceste informații, împreună cu datele cererilor și ale răspunsurilor, precum și dacă răspunsurile au fost complete sau parțiale.

¹²² Candidații au fost supuși la până la patru runde de întrebări; numărul de întrebări și subîntrebări adresate a variat între 6 și 49 și, respectiv, între 18 și 145. Unora dintre candidați li s-a cerut să prezinte foarte puține documente, iar de la un candidat s-a solicitat un număr maxim de 59 de documente. Această etapă s-a suprapus cu procesul de audiere, unii candidați fiind supuși unor runde de întrebări după începerea audierilor. Ultimele runde de întrebări au fost finalizate în decembrie 2022.

¹²³ Cu un termen limită de 15 iulie 2022 pentru primirea declarațiilor, 14 august 2022 a fost termenul limită pentru finalizarea colectării și verificării informațiilor, 29 august 2022 preconizat ca posibil termen prelungit în cazuri justificate. Pe data de 28 iulie 2022, la două săptămâni după expirarea termenului limită de 15 iulie 2022 pentru începerea procesului de colectare și verificare a informațiilor, Comisia a anunțat că începuse procesul de evaluare.

complexă și intensă a investigațiilor ce țin de evaluare, această perioadă de 45 de zile pare să fie nejustificat de restrânsă, ceea ce poate potențial să afecteze încrederea în procesul în întregime.¹²⁴ Faptul că Comisia a continuat colectarea și verificarea informațiilor și documentelor suplimentare de la candidați în decursul a câteva luni, precum și faptul că modificările cadrului normativ prin care s-au anulat termenele limită pentru colectarea informației din sursele publice și private au fost introduse la o etapă ulterioară, indică că Legea a prevăzut inițial un termen insuficient.¹²⁵

84. În conformitate cu Legea, candidații pot lua cunoștință cu materialele acumulate cu cel puțin 3 zile înainte de data planificată a audierii.¹²⁶ Totuși, nu se reglementează procedura privind aceste tipuri de solicitări.

11. AUDIERILE CANDIDAȚILOR

85. Legea pre-vetting stipulează obligația Comisiei de Evaluare de a invita toți candidații **la audieri publice, cu garantarea dreptului ca fiecare candidat să dea explicații verbale.**¹²⁷ **O dispoziție legislativă care permite candidaților** să furnizeze informații suplimentare scrise în cadrul audierilor a fost modificată în plină derulare a procesului de audiere, limitând aceste informații suplimentare la acele informații pe care candidatul nu a avut posibilitatea să le furnizeze în prealabil Comisiei. Astfel, un candidat judecător care a fost audiat după modificarea legii a fost audiat în baza altor reguli de procedură în raport cu alți candidați audiați în baza prevederilor din versiunea inițială a legii pre-vetting. **O asemenea modificare a cadrului normativ, deși având un caracter pozitiv în esență, dar din motivul că a fost efectuată în mijlocul procesului de evaluare posibil să fi prejudiciat drepturile candidaților, precum și posibil să fi afectat certitudinea juridică a procesului respectiv.**
86. Procesul de audiere a candidaților, care trebuia să fie inițiat efectiv la data de 29 august 2022, a început cu o amânare de șase săptămâni și a durat de pe data de 7 octombrie 2022 până pe 12 ianuarie 2023.¹²⁸ Deși legea nu prevede un termen limită expres pentru realizarea audierilor unui candidat, audierile urmează să aibă loc ulterior examinării informației acumulate. Douăzeci și doi

¹²⁴ Avizul BIDDO, paragraful. 62, a recomandat să se aloce timp suficient, ținându-se cont de domeniul de aplicare al evaluărilor. De asemenea, a recomandat să i se ofere Comisiei posibilitatea de a prelungi termenul stabilit pentru colectarea, verificarea și analiza ulterioară a datelor. În deciziile sale, Comisia a făcut publice datele pentru fiecare set de întrebări/solicitări de informații/documente trimise candidaților, iar acest lucru arată că solicitările pentru unii candidați au fost date peste termenul de 45 de zile, chiar și în septembrie/octombrie 2022.

¹²⁵ După depunerea de către candidați a declarațiilor de avere, Comisia de evaluare a obținut informații suplimentare de la candidați în decursul unei perioade ce a durat între 3 și 5 luni, în funcție de candidat.

¹²⁶ Modificările din 22 decembrie 2022 ale Legii pre-vetting obligă candidații să păstreze confidențialitatea oricăror date cu caracter personal conținute în materialele de evaluare examinate.

¹²⁷ Candidații nu sunt obligați să participe la audiere, caz în care vor fi evaluați exclusiv pe baza informațiilor colectate. De asemenea, legea împuternicește Comisia să audieze părți terțe care dețin informații relevante cu privire la integritatea unui candidat. Cu toate acestea, Comisia a informat echipa de monitorizare BIDDO că nu se consideră împuternicită să convoace părți terțe și nu intenționează să audieze părți terțe.

¹²⁸ Audierile au avut loc per grup de candidați, cu doi până la patru candidați audiați pe zi. Audierile candidaților judecători au fost programate pe 7 și 27-28 octombrie 2022, 30 noiembrie 2022, 1-2 și 14-16 decembrie 2022 și 12 ianuarie 2023. Caracterul eșalonat al procesului de audiere s-a datorat, aparent, suprapunerii etapei de informare și acumulare a informațiilor cu etapa de audiere.

candidați judecătorești au fost audiați, unul din candidați solicitând să nu fie audiat.¹²⁹ Șapte candidați non-judecătorești au fost audiați de Comisie în perioada 1-7 martie 2023, unul dintre candidați a solicitat să nu fie audiat. Durata medie per audiere a candidaților judecătorești a fost de 83 minute, cu o durată variind esențial din motivul naturii audierilor, asemănătoare unor ședințe de judecată.¹³⁰ Nu au fost audiate și alte persoane în afară de candidați, deși candidaților le erau deseori adresate întrebări privind informațiile de care aveau cunoștință părțile terțe, în special informații cunoscute de către membrii de familie.¹³¹

87. Reprezentanții publicului larg și mass-media aveau permisiunea de a fi fizic prezenți în cadrul audierilor, însă notificarea prealabilă privind data desfășurării audierilor avea loc cu doar două zile înainte de ziua audierilor, motiv din care foarte puține persoane au participat.¹³² Deși candidații aveau dreptul de a fi reprezentați de un avocat, niciun candidat nu a exercitat acest drept.
88. Formatul și modul de desfășurare a procesului de audiere nu a fost reglementat în detaliu în Regulamentul de organizare și funcționare,¹³³ fiind recomandabilă o detaliere în continuare a acestor norme, deoarece un set complet de reguli și un cod de conduită ar fi contribuit la o consolidare a principiilor unui proces de audiere obiectiv, echitabil și bine-organizat, bazat pe respectul independenței judiciare și a dreptului la viață privată, precum și ar fi rezultat în creșterea nivelului de transparență.
89. O măsură ce a contribuit la o bună desfășurare a procedurii de audiere a fost înmânarea candidaților, cu treizeci de minute înainte de fiecare audiere, a unui pachet cu materiale în formă scrisă, care includeau un sumar succint al faptelor legate de subiectele referitor la care urma să fie audiat fiecare candidat, precum și al oricăror documente la care urma să se facă referire. Fiecare

¹²⁹ Articolul 12 alineatul (3) din Legea pre-vetting prevede că audierea se desfășoară în lipsa candidatului care refuză să fie audiat. Comisia de evaluare nu a organizat astfel de audieri, aparent pentru că nu este clar care ar fi natura unei astfel de audieri și care ar fi scopul acesteia în absența candidatului. Legea pre-vetting prevede că Comisia trebuie să evalueze un astfel de candidat pe baza informațiilor și a documentelor colectate și a răspunsurilor scrise ale candidatului la întrebările din etapa preaudiere.

¹³⁰ La începutul fiecărei audieri, președintele a anunțat că durata preconizată a audierii este de aproximativ o oră. Cea mai scurtă audiere a durat 9 minute, iar cea mai îndelungată 212 minute.

¹³¹ Ca răspuns la anumite întrebări, unii candidați au precizat că ei înșiși nu au dreptul de a avea acces la informații oficiale privind veniturile membrilor familiei lor și că nu se simt confortabil să discute despre finanțele personale cu rudele lor.

¹³² Audierile au avut loc în cadrul Institutului Național al Justiției. Pe 5 octombrie 2022, Comisia a anunțat că, din motive de sănătate publică, admiterea reprezentanților mass-media și ai publicului a fost limitată la 20 de persoane, conform ordinii de notificare. Observatorii BIDD0 au participat la toate audierile. Singurul reprezentant al mass-media care a participat a fost un jurnalist de la radioul național care a asistat la unele audieri. Doi reprezentanți ai organizațiilor societății civile au fost prezenți la majoritatea audierilor. Nu a participat niciun membru al publicului, deși un candidat a asistat la audierea unui alt candidat, precum și un consilier al Ministrului Justiției a participat la o audiere. Locul de desfășurare a fost accesibil persoanelor care utilizează scaune cu roțile.

¹³³ Printre acestea se numără notificarea prealabilă a candidaților și a publicului cu privire la audieri; traducerea procedurilor în limba engleză/română; posibilitatea de a ține (o parte din) audieri în ședință cu ușile închise; înregistrarea audio și video a audierilor și, dacă este posibil, transmisia în direct (aceasta din urmă a fost abrogată pe 23 decembrie 2022); protecția datelor cu caracter personal; posibilitatea publicului și a mass-mediei de a asista cu o notificare prealabilă; dreptul candidatului de a fi asistat de un avocat; o declarație de deschidere a președintelui, urmată de întrebări ale membrilor; posibilitatea candidatului de a face o scurtă declarație finală; cerința ca toți cei prezenți să respecte ordinea corespunzătoare, sub rezerva avertismentului și a excluderii din ședința de audiere; deliberări cu ușile închise.

membru al Comisiei avea un set similar de materiale. În pofida acestui fapt, în unele cazuri, confuzia cu privire la faptele și documentele incluse au rezultat în discuții prelungite. În cursul audierilor, membrii Comisiei au fost atenți la protecția datelor cu caracter personal confidențial ale candidaților și ale părților terțe, cum ar fi numerele conturilor bancare și adresele imobilelor.¹³⁴ După cum s-a menționat anterior, două audieri au fost declarate parțial închise.

90. În cadrul procesului de audiere, Comisia a lucrat într-un mod profesionist și colegial, cu excepția unor cazuri izolate. Toți membrii Comisiei au fost prezenți la audieri, cu excepția cazurilor de recuzare și au continuat să participe pe parcursul ședințelor de audiere integral.¹³⁵ Natura hibridă a audierilor efectuate de către Comisie a rezultat, aparent, într-o calitate mai înaltă a audierilor.¹³⁶ De menționat, membrii erau în general bine pregătiți, având în mod clar cunoștința de cauză asupra chestiunilor în baza cărora au fost adresate întrebări candidaților, fiind un rezultat al procesului intens de colectare și verificare a informațiilor întreprins de Comisie. Candidații au beneficiat de deplina atenție a membrilor Comisiei și le-a fost oferită o amplă oportunitate de a oferi răspunsuri la întrebări și de a face remarci adiționale înainte ca procesul de audiere să se axeze pe următoarea întrebare.
91. Audierile s-au desfășurat într-un mod solemn, pașnic și organizat. Totuși, au existat anumite situații izolate de schimb tensionat de remarci dintre membrii Comisiei și candidații supuși evaluării, inclusiv s-au făcut unele comentarii de natură agresivă și anumite acuzații împotriva Comisiei, a membrilor acesteia și împotriva secretariatului.¹³⁷ Deși întrebările adresate la fiecare rundă de audieri erau ajustate la circumstanțele particulare de viață ale fiecărui candidat, Comisia a abordat modalitatea de audiere într-un mod sistematic și consecvent. Majoritatea aspectelor examinate au ținut de integritatea financiară a candidaților, cu relativ puține referiri la conduita etică.¹³⁸ Totuși, candidaților nu le-au fost adresate întrebări referitoare la toate chestiunile ce țineau de integritatea candidatului care au fost identificate la etapa pre-audiere.¹³⁹ Era evident că analiza volumului principal al materialelor supuse examinării a fost efectuată înainte ca audierea propriu-zisă să aibă loc, timpul din cadrul audierilor fiind utilizat doar pentru a clarifica unele chestiuni rămase neprecizate. Deși era clar că avusese o examinare intensă a dosarului fiecărui candidat în

¹³⁴ De exemplu, atunci când puneau întrebări despre mai multe conturi bancare, membrii Comisiei le menționau astfel: contul bancar nr. 1, nr. 2, nr. 3 etc.

¹³⁵ Un membru internațional a participat la unele dintre audieri prin intermediul unei platforme video online. Doi membri naționali s-au autorecuzat de la trei audieri diferite, câte unul la fiecare; cele două cereri de recuzare depuse în scris de un candidat în etapa premergătoare audierii au fost respinse; cererea verbală de recuzare a președintelui Comisiei formulată de un candidat în timpul audierii sale a fost respinsă pe loc, cu toate acestea, ulterior, președintele s-a abținut de la vot în timpul luării deciziei.

¹³⁶ Avându-se în vedere natura hibridă a lucrărilor Comisiei, audierile au fost traduse simultan; membrii, candidații și observatorii au fost dotați cu căști. Se remarcă faptul că, răspunzând la întrebările membrilor, unii candidați au făcut referire explicită la faptul că trebuiau să explice contextul "cultural" din Moldova pentru ca membrii străini să înțeleagă anumite comportamente sau acțiuni întreprinse de candidat.

¹³⁷ De exemplu, câțiva candidați au acuzat Comisia și/sau secretariatul acesteia de discriminare, părtinire, incompetență și/sau lipsă de transparență.

¹³⁸ Întrebările au vizat următoarele aspecte generale: abuzul și îmbogățirea fără justă cauză din diverse programe preferențiale pentru judecători în vederea accesului la locuințe și împrumuturi; nedeclararea conturilor bancare, a împrumuturilor, a drepturilor de folosință și a bunurilor candidatului și ale membrilor familiei acestuia sau comentarii cu privire la cauzele/hotărârile examinate sau pronunțate de către judecătorul respectiv.

¹³⁹ De exemplu, s-a observat că nu toți candidații judecători au fost chestionați în detaliu cu privire la hotărârile lor care au fost anulate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

parte, lipsa unei comunicări suficiente publice privind etapa de colectare a informației a limitat transparența procesului de evaluare per ansamblu.

92. Candidații au fost preponderent tratați în mod imparțial, echitabil și coerent, fiind întrunite standardele internaționale principale aplicabile unui proces de evaluare de asemenea anvergură. Însă, Comisia a **refuzat să audieze un candidat**, care refuzase să ofere informații sau să răspundă la întrebările adresate la etapa pre-audiere, fiind ghidată de regula de procedură a Comisiei prin care este interzisă furnizarea, fără o justificare, a unor informații suplimentare în cadrul audierii.¹⁴⁰ **Decizia de a refuza audierea candidatului a fost prezentată în mod verbal în cadrul unei ședințe publice. S-a comunicat că Comisia a inclus o motivare în formă scrisă pentru acest candidat în cadrul deciziei sale privind rezultatul final al evaluării candidatului respectiv, aceasta din urmă fiind emisă după expirarea a două luni după ziua audierii și nu a fost făcută publică, la solicitarea acestui candidat.**¹⁴¹ Candidatul în cauză a contestat, fără succes, decizia respectivă a Comisiei.¹⁴² **Refuzul de a audia un candidat în timpul unui asemenea proces quasi-judiciar poate genera întrebări cu referire la dreptul de a fi audiat,**¹⁴³ în special dacă ulterior candidații nu promovează evaluarea. În acest caz, o posibilă recomandare poate fi să se ia în considerare soluția ca decizia ce ține de aspectul procedural și care are un impact asupra rezultatului final al evaluării per ansamblu să fie publicată separat de decizia finală privind evaluarea candidaților (cu posibilitatea candidaților de a solicita nepublicarea deciziei respective). Introducerea unei asemenea măsuri ar putea să contribuie la consolidarea încrederii și a transparenței procesului pentru populație. Acest fapt este cu atât mai important, din motiv ce s-a observat că **Comisia a acordat oportunități altor candidați de a prezenta informații**

¹⁴⁰ Articolul 12 alineatul (4) (a) din Lege prevede dreptul candidaților să participe la ședințele Comisiei de evaluare și să dea explicații verbale. Articolul 3 alineatul (4) din Regulamentul de organizare și funcționare interzice unui candidat să furnizeze informații sau documente în timpul audierii dacă Comisia le-a solicitat anterior, cu excepția cazului în care acest lucru este justificat. La momentul în care a fost evaluat acest candidat, Legea prevedea în articolul 12 alineatul (4) (d) faptul că candidatul are dreptul să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa. Abia în decembrie 2022, după evaluarea candidatului, Legea a fost modificată cu textul "dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior". Candidatul nu a răspuns la niciuna dintre întrebările sau solicitările de documente din etapa premergătoare audierii, pretinzând că este prea ocupat, și și-a declarat disponibilitatea de a oferi răspunsuri în cadrul audierii. În cadrul audierii din 27 octombrie 2022, președintele a solicitat o justificare pentru neprezentarea răspunsurilor scrise. Candidatul a susținut că nu este obligat să răspundă la întrebările Comisiei înainte de audiere și că are dreptul să cunoască specificul îndoielilor Comisiei cu privire la integritatea sa, nu doar să i se pună întrebări. Președintele a anunțat că audierea nu va continua pe baza regulii menționate mai sus și a lipsei de justificare. Candidatul a susținut că această regulă îi încalcă dreptul de a fi audiat în temeiul Legii pre-vetting și a solicitat recuzarea președintelui pe motiv că acesta nu s-a consultat cu ceilalți membri cu privire la decizia de a nu efectua audierea. Constatând că decizia de a nu continua audierea a fost luată de Comisie înainte de ședință, președintele nu s-a recuzat, dar ulterior a decis să se abțină de la vot cu privire la această decizie.

¹⁴¹ Candidatul și-a exercitat dreptul legal de a refuza publicarea deciziei de evaluare și nu se cunoaște public care a fost justificarea oferită candidatului.

¹⁴² În hotărârea sa din 6 februarie 2023, Curtea Supremă de Justiție a respins contestarea evaluării pe fond și, deși a făcut referire atât la aspectele procedurale, cât și la aspectele de fond, s-a bazat pe o dispoziție din Legea pre-vetting care nu limitează competențele instanței să anuleze deciziile de evaluare pentru nereguli procedurale. O săptămână mai târziu, dispoziția respectivă a legii a fost declarată drept neconstituțională, deoarece restrângea în mod nejustificat competențele instanței de a asigura o examinare suficientă.

¹⁴³ Pe baza declarațiilor președintelui și ale unui alt membru, faptul că candidatul nu a prezentat niciun răspuns la etapa premergătoare audierii aparent a fost factorul definitoriu pentru refuzul audierii candidatului.

suplimentare în cursul audierii acestora cu referire la întrebările care le fusese deja adresate la etapa pre-audiere, fără ca aceștia să fie obligați să prezinte vreo justificare.

93. **Lipsa clarității privind subiectele cu privire la care avea loc audierea candidaților a rezultat în conferirea procesului de audiere a unei percepții de inechitate.** În acest sens, deseori era neclar dacă anumite întrebări privind candidații se refereau la o presupusă încălcare a integrității financiare sau a integrității etice. Deși candidaților li se acorda accesul în prealabil la dosarul cu materialele din procedura de evaluare, candidaților nu le era mereu clar care este natura acuzațiilor aduse sau problemelor vizate, și de încălcarea căror norme juridice sau etice era bănuțit candidatul supus evaluării.¹⁴⁴ **Astfel, candidații se aflau în situație dezavantajată atunci când își exercitau dreptul său de a răspunde la problemele ce generau îngrijorări sau învinuiri concrete împotriva sa, mai ales luându-se în considerare că natura audierilor era asemănătoare unor examinări a cauzelor în instanță.** În unele cazuri, răspunsul candidaților releva vădit confuzia acestora privind natura întrebărilor adresate, sau candidații în mod explicit menționau că nu le este clar la ce anume se referă întrebarea adresată sau care este natura acuzațiilor aduse împotriva lor.¹⁴⁵

12. DECIZIILE DE EVALUARE

94. La începutul fiecărei audieri, Președintele Comisiei a anunțat că, de regulă, decizia privind rezultatul evaluării urmează să fie emisă în decurs de 30 de zile. Totuși, în practică, unele decizii însoțite de motivarea acestora au fost emise în decursul unei perioade de circa șapte săptămâni după ce audierea avusese deja loc, fiind expediate candidatului și publicate în decurs de circa o lună după emiterea deciziei, fapt ce poate fi considerat o tergiversare semnificativă în finalizarea procesului de emitere a unor decizii. Totuși, se observă că deciziile motivate trebuiau să fie emise/traduse atât în limba română cât și în limba engleză, ceea ce posibil a contribuit într-o anumită măsură la unele amânări între momentul emiterii deciziilor, al expedierii deciziei candidatului respectiv și publicarea deciziei (sau publicarea rezultatului). Comisia nu a venit cu explicații publice privind aceste tergiversări, ceea ce a generat unele întrebări vizavi de respectarea principiului transparenței în procesul decizional. Pe 7 februarie 2023, Comisia a anunțat că deciziile privind evaluarea a tuturor celor 28 de candidați judecătorești au fost finalizate și un anunț similar a fost publicat la data de 30 martie 2023 cu referire la cei 12 candidați non-judecătorești.
95. Lipsa termenelor limită pentru emiterea și notificarea candidaților referitor la deciziile privind rezultatul evaluării a cauzat tergiversări, fapt ce posibil a redus încrederea publică în procesul de evaluare. Deliberările Comisiei, care trebuiau să aibă loc în mod confidențial, au fost efectuate imediat după fiecare audiere și mai târziu la momentul adoptării deciziei. Cadrul juridic nu prevede un termen limită pentru adoptarea deciziei ulterior audierii și deși Regulamentul de organizare și funcționare conține dispoziția prin care se reglementează că este posibilă amânarea emiterii unei

¹⁴⁴ De exemplu, un membru prezenta subiectul în modul următor: "automobilul Mercedes-Benz pe care Dvs. (sau un membru al familiei Dvs.) l-ați cumpărat în 2012". Chiar dacă un astfel de context faptic a fost furnizat, nu era clar de ce era bănuțit candidatul în mod specific, de exemplu, sursă necunoscută de venit, evaziune fiscală, venit nejustificat etc. În alte cazuri, nu era clar dacă problema era legată de integritatea financiară sau etică, mai ales că unele probleme etice implicau tranzacții financiare, de exemplu, achiziționarea unei mașini la un preț preferențial de la un avocat care a participat la examinarea unei cauze de către acel judecător.

¹⁴⁵ În câteva cazuri, membrii înșiși au părut să nu aibă claritate cu privire la natura specifică a acuzației pe care o examinau, ceea ce a afectat și mai mult capacitatea de răspuns a candidaților.

decizii după finalizarea audierii, dacă este necesar să se solicite informații/clarificări ce țin de audiere, un termen limită pentru aceste amânări nu este prevăzut.

96. În conformitate cu bunele practici internaționale, Legea pre-vetting stipulează că deciziile privind rezultatul evaluării sunt adoptate cu votul majorității simple a membrilor și acestea trebuie să fie motivate.¹⁴⁶ Legea prevede procedura de vot deschis și în regulamentele de rigoare se articulează obligația Președintelui comisiei să anunțe rezultatul votării, asigurând astfel transparența procesului de votare. Totuși, dispozițiile regulamentului nu detaliază cum și când se face anunțarea votului exprimat de fiecare membru al Comisiei, și nici nu conține obligația să se înregistreze votul fiecărui membru în scris în cadrul deciziei privind rezultatul evaluării.¹⁴⁷ În practică, totuși, deciziile publicate au precizat rezultatele votării, indicându-se dacă acestea au fost unanime sau nu, care dintre membri au avut opinii divergente.
97. Doar cinci judecători ai CSM au promovat evaluările de fond, în timp ce optsprezece judecători (78 procente) nu au promovat evaluarea, după ce au fost audiați de către Comisie. Dintre deciziile publicate, patru conțineau o opinie divergentă a unui membru al Comisiei.¹⁴⁸ Din cei cinci candidați care au promovat evaluarea, trei au fost femei, un număr care depășea semnificativ raportul proporțional al femeilor candidate supuse evaluărilor de fond.¹⁴⁹ Cu o medie de nouă ani de experiență judiciară, candidații care au promovat evaluarea aveau o experiență profesională de o durată mai mică în raport cu media de doisprezece ani de experiență în cariera judiciară calculată per numărul total al candidaților supuși evaluărilor de fond. Toți candidații care au promovat evaluarea dețineau funcția de judecători în cadrul judecătoriilor de primă instanță, în timp ce toți candidații judecători din cadrul instanțelor superioare de judecată, inclusiv trei judecători ai Curții Supreme de Justiție, nu au promovat evaluarea.
98. Cu referire la candidații non-judecători pentru funcția de membru al CSM, doar trei candidați au promovat evaluarea de fond, iar cinci candidați din opt nu au promovat evaluarea. Toate deciziile publicate, inclusiv referitoare la candidații care au promovat evaluarea, au fost adoptate prin votul unanim al membrilor participanți ai Comisiei. Dintre cei trei candidați care au reușit să promoveze evaluarea, una era femeie. Candidații non-judecători numiți în funcție au experiență profesională juridică în cadrul organizațiilor societății civile, instituțiilor publice și în practica privată; două persoane activează actualmente în cadrul organelor specializate ale CSM.
99. Legea stipulează că deciziile motivate se publică doar dacă din partea candidatului nu a parvenit o obiecție privind publicarea acesteia în decurs de 48 ore de la recepționarea deciziei.¹⁵⁰ Deciziile publicate urmează să fie “depersonalizate, cu excepția numelui și prenumelui candidatului”. Deciziile publicate au fost supuse unei redactări minime, fiind excluse doar asemenea date cu

¹⁴⁶ Membrii nu se pot abține de la votul asupra unei decizii. Regulamentul prevede opiniile divergente/separate scrise, care, dacă este cazul, trebuie publicate împreună cu decizia de evaluare. A se vedea Avizul BIDD0, par. 71.

¹⁴⁷ Avizul BIDD0, par. 69.

¹⁴⁸ Cel care a avut o opinie divergentă a fost același membru național în toate cele patru decizii prin care s-a constatat nepromovarea candidatului respectiv. În conformitate cu regulamentul, opiniile divergente au fost publicate împreună cu deciziile motivate respective în cazurile în care candidatul a permis publicarea deciziei.

¹⁴⁹ Șaizeci la sută dintre candidații judecători care au promovat evaluarea au fost femei, în timp ce treizeci și nouă la sută dintre toți candidații judecători evaluați pe fond au fost femei.

¹⁵⁰ Articolul 13 alineatul (7) din legea pre-vetting și Avizul BIDD0, par. 73.

caracter personal cum este numărul contului bancar și adresele imobiliare, astfel fiind favorizată transparența procesului. Rezultatul votării, inclusiv numele oricăror membri ce au votat împotriva, nu au fost publicate, cu excepția cazului de publicare a unor decizii motivate, deși dispozițiile regulamentelor aplicabile evaluării aparent garantează procesul transparent de votare.¹⁵¹

100. Toți cei cinci candidați judecători, precum și toți cei trei candidați non-judecători care au promovat evaluarea au dat acordul de a se publica decizia motivată privind rezultatul evaluării. Totuși, opt din optsprezece candidați judecători (44 procente) și doi candidați non-judecători care nu au promovat evaluarea în baza examinării pe fond a cauzei, s-au opus publicării.¹⁵² Deciziile publicate au fost bine-argumentate și coerente și au demonstrat aplicarea unor motivări echitabile și logice în constatările și concluziile elucidate, contribuind astfel la consolidarea încrederii publice privind imparțialitatea și obiectivitatea procesului de evaluare. Publicarea deciziilor care urmează să fie supuse examinării în baza procedurii de contestare a acestora este una problematică, deoarece ar putea să afecteze negativ reputația judecătorilor și încrederea publică în sistemul judecătoresc, chiar și atunci când deciziile respective ar putea fi eventual anulate.¹⁵³ Cu toate acestea, unii dintre candidații care nu au promovat evaluarea au permis să fie publicate deciziile respective, înainte ca acestea să fie supuse procedurii de contestare. Comisia a publicat toate rezultatele aferente procesului de evaluare în decursul a 48 de ore după notificarea candidatului. În conformitate cu termenul limită prevăzut de Lege, CSM de asemenea a publicat deciziile aplicabile.¹⁵⁴

13. CĂILE DE ATAC DISPONIBILE

101. Legea pre-vetting garantează dreptul candidaților de a contesta decizia de evaluare în decurs de cinci zile de la recepționarea acesteia. Cererea de contestare urmează să fie înaintată spre examinare Curții Supreme de Justiție, unde contestația respectivă va fi examinată de către un complet special compus din trei judecători (și un judecător supleant, în caz de recuzare), în termen de zece zile.¹⁵⁵ În conformitate cu decizia Curții Constituționale, completul respectiv special este desemnat în exclusivitate de către Președintele Curții Supreme de Justiție, dispoziția privind aprobarea de către Președintele Republicii Moldova fiind abrogată.¹⁵⁶ Așa cum se menționează în Avizul BIDD0, imparțialitatea și independența completului de judecători poate fi obținută mai eficient prin repartizarea aleatorie a contestațiilor unor complete diferite de judecători, formate din judecătorii

¹⁵¹ Articolul 11 alineatul (5) din Regulamentul de organizare și funcționare prevede că președintele trebuie să anunțe votul tuturor membrilor pentru fiecare decizie.

¹⁵² În plus, patru candidați judecători și patru candidați non-judecători care nu au promovat evaluarea ca urmare a retragerii sau a neprezentării declarației de avere au permis publicarea deciziilor, în timp ce un candidat judecător a refuzat publicarea.

¹⁵³ Avizul BIDD0 par.75.

¹⁵⁴ Legea pre-vetting nu impune Comisiei de evaluare să publice deciziile motivate, dacă este cazul, dar, în practică, Comisia a publicat aceste decizii. CSM nu a publicat rezultatul evaluării în cazul în care decizia respectivă nu a fost publicată, ceea ce a făcut ca informațiile de pe site-ul său să fie incomplete.

¹⁵⁵ Fiecare decizie de evaluare a inclus o trimitere la dreptul de contestare a deciziei și la termenul limită corespunzător, dar nu era menționată instanța de recurs. Avizul BIDD0, par. 79 a recomandat ca drepturile procedurale ale unui candidat care contestă decizia să fie precizate în Legea pre-vetting.

¹⁵⁶ A se vedea [decizia Curții Constituționale](#) din 7 aprilie 2022. Versiunea inițială a dispoziției care împuternicea Președintele Republicii Moldova să aprobe componența completului de judecători a fost declarată neconstituțională și abrogată pe motiv că nu respectă principiile constituționale ale separării puterilor și independenței judecătorilor.

Curții Supreme de Justiție, în special deoarece există o probabilitate înaltă ca judecătorii să cunoască personal pe mulți dintre reclamanți, fapt ce inevitabil va rezulta în recuzări.¹⁵⁷

102. Unele limitări ale competențelor instanțelor de examinare a contestațiilor cauzează provocări pentru exercitarea dreptului la un recurs efectiv.¹⁵⁸ Versiunea inițială a Legii pre-vetting nu a impus restricționări asupra criteriilor în baza cărora instanța de judecată ar putea declara nulitatea deciziei de evaluare. Totuși, în luna decembrie 2022 a fost introdusă o modificare a legii prin care se stipulează că cererea de contestare a deciziei poate fi admisibilă doar dacă instanța de judecată constată existența circumstanțelor (referitoare la integritatea financiară și etică a candidatului) care ar putea să rezulte în emiterea unei decizii de promovare a evaluării. Deși într-o manieră mai ambiguă, dispoziția respectivă a legii face referire la erorile legate de fondul cauzei, și nu de ordin procedural. Cu toate că determinarea limitelor domeniului de aplicare a examinării recursurilor nu este în sine problematică, faptul excluderii din vizorul instanței de recurs a examinării aspectelor ce țin de încălcările de ordin procedural ale unui proces echitabil sau a unor posibile situații de discriminare, ar putea să rezulte în încălcarea dreptului la un recurs efectiv.¹⁵⁹ **Mai mult, contrar bunelor practici, această modificare a procedurii de examinare pe fond a contestației, care afectează modul de desfășurare a procesului de evaluare, a fost adoptată în toiu evaluării candidaților la funcția de membru al CSM, deși respectiva modificare a fost adoptată înainte de momentul când Comisia a emis primele sale decizii de nepromovare a evaluării de către candidați.**¹⁶⁰ Prin urmare, modificarea respectivă a fost declarată neconstituțională (aspect ce urmează să fie elucidat mai jos).¹⁶¹

103. **Luându-se în considerare că miza este dreptul candidatului de a activa într-o funcție din serviciul public, Avizul BIDD0 conține recomandarea ca cererea de contestare să aibă efect suspensiv asupra deciziei de evaluare, precum și să se ofere posibilitatea candidatului să participe la concurs până la momentul declarării drept irevocabilă a deciziei de evaluare de către instanța de judecată.**¹⁶² Pentru a se reduce efectele negative ale tergiversărilor intenționate, suplimentar dispozițiilor care reglementează termenele limită de examinare a contestațiilor, legiuitorul poate să ia în considerare opțiunea de a elabora măsuri corespunzătoare pentru compensarea candidaților cărora le-a fost negat dreptul la un recurs efectiv, din motivul că instanțele de judecată au eșuat examinarea cauzelor contestate în termenul desemnat prin lege.

¹⁵⁷ Avizul BIDD0, par. 78.

¹⁵⁸ Statele participante la OSCE s-au angajat să asigure o cale de atac eficientă împotriva deciziilor administrative. Documentul de la Copenhaga, 1990, alin. 5.10 prevede: "fiecare persoană va dispune de o cale de atac efectivă împotriva deciziilor administrative, astfel încât să se garanteze respectarea drepturilor fundamentale și să se asigure integritatea juridică."

¹⁵⁹ *Recomandarea CM/Rec (2010)12 a Consiliului European*, alin. 48; *Avizul Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni nr. 10*, par. 39; *Carta universală a judecătorului* (1999, actualizată ultima dată în 2017), articolele 5-2 alin. 3; *Declarația de la Dublin a Rețelei europene a consiliilor judiciare din 2012*, Indicatorul nr. I.10; și *Principiile de la Cape Town din 2016*, Principiul 17.

¹⁶⁰ Comisia de evaluare a emis primele decizii negative pe 4 ianuarie 2022, la câteva zile după adoptarea modificării și la mai mult de două luni de la audierea acestor candidați. Având în vedere această succesiune de evenimente, pare plauzibil ca Comisia să fi amânat emiterea primelor sale decizii negative până la adoptarea modificării dispozițiilor legale prin care se limitează competențele instanței în materie de examinare a contestațiilor.

¹⁶¹ A se vedea [decizia Curții Constituționale](#) din 14 februarie 2023.

¹⁶² Avizul BIDD0, par. 79. Avizul comun al Comisiei de la Veneția și al Directoratului General, par. 38.

104. Totuși, în conformitate cu dispozițiile Legii¹⁶³ înaintarea cererii de contestare nu suspendă decizia Comisiei de Evaluare și nici alegerile sau concursul la care participă candidatul vizat, după caz. Dacă cererii de contestare i se dă curs, completul judecătorilor emite hotărâre prin care obligă Comisia să examineze repetat informația cu privire la candidatul respectiv, deși instanța nu este obligată să dispună remedierea de către Comisie a unor neajunsuri din cadrul procesului de evaluare. Dacă prin noua sa decizie Comisia dispune că candidatul a promovat evaluarea, candidatul respectiv (el sau ea) poate pierde dreptul de a participa la concurs dacă acesta a fost deja finalizat, astfel procedura de contestare fiind lipsită de relevanță.
105. Toți cei optsprezece candidați judecători la funcția de membru al CSM și cei patru candidați non-judecători care nu au promovat evaluarea au contestat deciziile de evaluare la Curtea Supremă de Justiție în termenul limită de 5 zile.¹⁶⁴ Contribuind la transparența procesului, Curtea a examinat fiecare caz de contestare a deciziilor în ședință deschisă. Totuși, în multe dintre aceste ședințe, prima examinare judiciară a fost programată după trecerea unei perioade de câteva zile după expirarea termenului legal de zece zile prevăzut pentru examinarea în instanță. Mai mult, procedura de audiere în toate cazurile a fost în mod semnificativ tergiversată – blocată din motive tehnice – în timp ce discuțiile completului de judecători prin care a fost acordată permisiunea de a suspenda ședințele de examinare păreau să fie de un caracter mai lent, iar unele amânări păreau să fie nejustificat de prelungite, cauzând ca finalizarea tuturor cazurilor de examinare a contestărilor să aibă loc cu mult peste termenul limită de zece zile.¹⁶⁵ În două cazuri, s-au autorecuzat doi dintre judecătorii din completul de examinare a contestărilor, în timp ce toate celelalte 24 cereri de recuzare și câteva cereri de autorecuzare au fost respinse. **Informațiile privind deciziile adoptate cu caracter procedural referitoare la procedura de contestare a deciziilor, cum sunt recuzările, reprogramarea și amânarea, nu au fost acordate în timp util, ceea ce a limitat transparența procesului.**¹⁶⁶
106. Șase dintre cele optsprezece cereri de contestare înaintate de către candidații judecători includeau invocări ale neconstituționalității dispozițiilor Legii pre-vetting, care au fost modificate în

¹⁶³ Articolul 14 alineatul (6) din Legea pre-vetting.

¹⁶⁴ Comisia de evaluare a postat link-uri către deciziile instanței, dar nu a anunțat când vreun candidat a contestat decizia respectivă. Informațiile privind procedura de contestare, inclusiv depunerea cererilor de contestare și programul audierilor, au fost postate pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

¹⁶⁵ În toate cazurile, audierile au fost reprogramate în serie sau amânate la date ulterioare din diverse motive tehnice, inclusiv probleme legate de documentația probatorie, în parte din cauza faptului că Comisia de evaluare nu a reușit să le ofere recurenților o informare completă și în timp util cu privire la materialele din dosarele lor de evaluare. Instanța a acceptat marea majoritate a cererilor recurenților de reprogramare și suspendare a examinării judiciare a contestărilor, inclusiv cererile excesive sau nerezonabile, și a suspendat unele din proprie inițiativă. În unele cazuri, indisponibilitatea unui judecător din completul de judecată a rezultat în suspendarea ședințelor judiciare, în timp ce mai multe ședințe judiciare au fost amânate din cauza faptului că avocatul unei părți nu era disponibil sau nu era pregătit. La începutul procesului, câteva ședințe de examinare a contestațiilor au fost suspendate timp de două săptămâni, una pentru a înlocui un judecător care se autorecuzase, alta pentru a permite unei părți să depună o declarație suplimentară și una pentru a permite instanței să decidă dacă este necesară examinarea constituționalității unei dispoziții.

¹⁶⁶ Mai mulți recurenți din rândul candidaților judecători au depus cereri de contestare a deciziilor. Într-una dintre acestea, Comisia de evaluare a solicitat recuzarea unei judecătore din 15 cauze în curs de soluționare, din cauza unei constatări negative a Agenției Naționale de Integritate referitoare la integritatea financiară a acestei judecătore; cererea a fost respinsă pe motiv că această decizie de evaluare a fost supusă contestării și urma examinarea acesteia.

decembrie 2022 și prin care se limitau competențele Curții Supreme de Justiție de a anula deciziile Comisiei de Evaluare în acele cazuri când instanța de judecată respectivă a constatat prezența unor circumstanțe care puteau să rezulte în emiterea unei decizii de promovare a evaluării de către candidat.¹⁶⁷ Ședințele de examinare a circumstanțelor ce țin de aceste contestații au fost amânate până după decizia prin care Curtea Constituțională urma să se pronunțe cu referire la aceste invocări ale neconstituționalității, iar Curtea a emis decizia respectivă în regim prioritar.¹⁶⁸ Ulterior ședinței publice din 14 februarie 2023, Curtea Constituțională s-a pronunțat că dispoziția legii, neconstituționalitatea căreia s-a invocat, nu garantează o "examinare suficientă" și respectiv a declarat-o drept neconstituțională, argumentând decizia prin faptul că dispoziția respectivă limita instanța de judecată la examinarea în exclusivitate doar a fondului cauzei la constatarea legitimității deciziei de evaluare, dar nu stipula inclusiv obligația să se examineze și aspectele procedurale, care pot fi esențiale în cazul unei proceduri de contestare. Curtea Constituțională a statuat obligația organului legislativ de a modifica în mod corespunzător dispoziția respectivă a legii.¹⁶⁹ Toate cererile de contestare, cu excepția unui caz, au fost ulterior examinate și finalizate prin a se analiza atât fondul cauzei, cât și aspectele procedurale ale evaluării.¹⁷⁰ În consecință, acel caz unic, în care procedura de contestare a fost finalizată înainte de emiterea hotărârii respective de către Curtea Constituțională, a fost supusă unui tratament diferențiat.

107. În perioada februarie – martie 2023, în mijlocul procesul de contestare, majoritatea tuturor judecătorilor Curții Supreme de Justiție (mai mult decât 75 de procente), inclusiv președintele în exercițiu, au demisionat *en masse*, doar cinci judecători au rămas în exercițiu către finele lunii martie.¹⁷¹ Aceasta a inclus demisionările la toți trei membrii și membrul supleant din componența

¹⁶⁷ Articolul 14 alineatul (8)(b) din Legea pre-vetting. În unele cereri de contestare s-a invocat inechitatea procedurală din partea Comisiei de evaluare, care ar fi prejudiciat eforturile candidatului de a dovedi, fiind acuzat de "dubii serioase", că întrunește criteriile de integritate.

¹⁶⁸ Curtea Constituțională a emis hotărârea sa la două săptămâni după prima sesizare. Deși legea îi permite Curții Supreme de Justiție să continue procedura de contestare până la etapa examinării judiciare simultan cu examinarea în paralel a problemei de constituționalitate de către Curtea Constituțională, aceasta a decis să suspende cauzele de contestare. În același timp, procedurile în acele cauze care nu contestau constituționalitatea dispoziției nu au fost suspendate, în pofida faptului că decizia Curții Constituționale privind neconstituționalitatea dispoziției legii poate avea un impact major asupra rezultatului tuturor cererilor de contestare.

¹⁶⁹ Curtea a dispus adăugarea unui motiv care să permită Curții Supreme de Justiție să emită decizie în favoarea fondului contestației dacă constată "că au fost admise încălcări grave ale procedurii care ar putea afecta dreptul la un proces echitabil". Pe 9 iunie 2023, Parlamentul a adăugat acest motiv prin intermediul dispozițiilor tranzitorii din cadrul articolului 25 alin. 7(3) al unei noi Legi privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor.

¹⁷⁰ Ulterior, în unsprezece cazuri, a fost contestată constituționalitatea altor câteva prevederi, printre care standardul de probă pentru a se constata existența de "dubii serioase" în cadrul evaluării, problema că contestația nu are efect suspensiv asupra alegerilor membrilor CSM, precum și problema atribuirii sarcinii probei candidatului. Cu toate acestea, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilitatea cauzelor conexe, pe motiv că acestea nu se refereau la niciun drept fundamental.

¹⁷¹ Demisiile a 19 din cei 24 de judecători ai Curții Supreme de Justiție (și a unui judecător de la Curtea de Apel Chișinău), depuse într-o perioadă de zece zile în februarie și încă una la mijlocul lunii martie 2023, au intrat în vigoare la diferite date pe parcursul lunii martie și începutul lunii aprilie 2023. Demisionările judecătorilor au stârnit [critici dure](#) din partea sectorului societății civile și a profesioniștilor din domeniul juridic și au determinat eforturi [din partea guvernului](#) de a negocia retragerea acestora. Pe 31 martie 2023, Comisia pentru situații excepționale a emis un decret de amânare cu 30 de zile a demisiei efective a șapte dintre judecători, care a fost ridicată la începutul zilei de 10 aprilie 2023. La aceeași dată, în baza Legii nr. 65 din 30 martie 2023, CSM a organizat un concurs extraordinar pentru transferul temporar al 12 judecători de la instanțele inferioare către Curtea Supremă, iar CSM a lansat un concurs pentru ocuparea a 20 de posturi ordinare în Curtea Supremă, prelungind ulterior termenul până pe 9 iunie 2023. Pe 2

completului special de judecători, desemnat pentru a examina cererile de contestare împotriva deciziilor Comisiei de Evaluare. Doi dintre judecătorii rămași în funcție au contestat decizia de evaluare, unul din ei fiind desemnat în calitate de Președinte al instanței de judecată, care nu putea să ia parte în calitate de membru al completului special pentru examinarea contestațiilor, din motiv de conflict de interese.¹⁷² Demisionările în mijlocul proceselor de examinare aproape a fiecărei cereri de contestare a deciziei Comisiei de evaluare și, drept rezultat, necesitatea de a reconstitui de multiple ori componența completului de judecători a avut impact asupra eficienței procesului de contestare, deoarece toate acestea au cauzat amânări îndelungate și a fost necesară reluarea a tuturor ședințelor de examinare a cererilor de contestare, inclusiv a câtorva procese de examinare a acelor cauze în care decizia finală urma să fie emisă la scurt timp.¹⁷³ În același timp, cinci dintre membrii judecători în exercițiu ai CSM au demisionat, inclusiv Președintele în exercițiu al CSM, astfel fiind cauzată imposibilitatea obținerii cvorumului privind numirea în funcțiile vacante a noilor membri ai CSM, ce urma să se desfășoare la scurt timp.¹⁷⁴ Deși judecătorii nu au făcut publice motivele demisionării sale, percepția generală privind acest eveniment era că demisionarea este un protest împotriva adoptării iminente a legislației privind evaluarea extraordinară a judecătorilor în exercițiu ai Curții Supreme de Justiție, care erau confrunțați cu posibilitatea de a-și pierde posturile.¹⁷⁵

108. Pe 10 iulie 2023, în mijlocul derulării procesului de contestare a deciziilor Comisiei, și după ce Curtea Supremă de Justiție a emis primele sale două decizii (de anulare), Parlamentul a adoptat în lectură finală Legea privind interpretarea¹⁷⁶ anumitor prevederi ale Legii, prin care a stipulat că Comisia de Evaluare nu este o instituție publică, în sensul aplicabil din Codul Administrativ. Interpretarea respectivă, menită să clarifice intenția legiuitorului de a conferi un statut special Comisiei de Evaluare, cu motive limitate de anulare a deciziilor acesteia, a fost adoptată fără nicio consultare publică, cu doar două zile înainte de ziua în care Curtea Supremă de Justiție avea programată etapa emiterii deciziilor sale privind majoritatea contestațiilor aflate pe rol, după care emiteria deciziilor a fost suspendată (pe o perioadă nedeterminată) de Curte. Din analiza deciziilor

mai 2023, șapte judecători au fost transferați temporar, unul dintre ei fiind repartizat la completul special de judecători, iar pe 11 mai a fost anunțat din nou un concurs pentru ocuparea posturilor rămase temporar vacante.

¹⁷² De asemenea, noua Președintă a Curții a solicitat vicepreședintelui să creeze un nou complet pentru a examina propria ei cauză de contestare a deciziei de evaluare, pe motiv că aceasta nu ar trebui să fie examinată de un complet pe care ea însăși l-a constituit.

¹⁷³ Demisiile judecătorilor completului inițial au intrat în vigoare pe 1 martie și 20 martie 2023, în timp ce demisia președintelui completului a intrat în vigoare pe 31 martie 2023. Imediat după demisiile respective, unele ședințe de examinare a contestațiilor au fost suspendate timp de două săptămâni din motive tehnice, fiind programate să aibă loc abia după ce demisiile membrilor completului au intrat în vigoare pe 1 martie 2023, iar o nouă ședință a fost programată spre examinare pentru prima dată peste 3 săptămâni de la înaintarea contestației. Completul de judecători a fost reconstituit oficial de șase ori între 2 martie și 4 mai 2023, cu multiple perioade de până la șase săptămâni în care nu au avut loc ședințe judiciare.

¹⁷⁴ Printre cei cinci membri ai CSM se numărau patru dintre judecătorii demisionari de la Curtea Supremă și un judecător demisionar de la Curtea de Apel. În urma demisiilor, doar un membru judecător (un judecător al Curții Supreme) și un membru non-judecător au rămas în CSM.

¹⁷⁵ La acel moment, proiectul de lege privind evaluarea extraordinară a judecătorilor Curții Supreme de Justiție prevedea că orice judecător care demisionează după intrarea în vigoare a legii și înainte de a fi evaluat sau care nu promovează evaluarea nu poate reveni în sistemul judiciar timp de șapte ani sau să lucreze în orice profesie juridică timp de cinci ani și pierde dreptul la pensia de judecător.

¹⁷⁶ Un grup restrâns de deputați din Parlament [a înregistrat](#) proiectul de lege pe data de 29 iunie 2023. Proiectul de lege a fost adoptat în prima lectură în ziua următoare. Interpretarea adoptată este în conformitate cu argumentația care a fost prezentată în mod repetat de către juriștii Comisiei de evaluare în timpul audierilor în fața Curții Supreme de Justiție.

Curții emise la data preconizată, acestea par să fi bine-argumentate, focalizate pe menținerea standardelor speciale stipulate în dispozițiile legii pre-vetting, precum și bazate pe drepturile procedurale ale candidaților. Totuși, amânările cauzate de procedurile de ordin tehnic de o durată prelungită, precum și demisionarea *en masse* au afectat în mod negativ oportunitatea tuturor candidaților care ar fi obținut o decizie favorabilă în cadrul procedurii de contestare, urmată de o revizuire la timp a evaluării de Comisie, să participe la alegerile planificate ale judecătorilor sau să candideze eventual la funcțiile membrilor non-judecători din cadrul CSM, și să fie nominalizați în aceste funcții, după caz.

109. Pe data de 1 august 2023, Curtea Supremă de Justiție a emis decizii prin care a anulat 18 decizii ale Comisiei de Evaluare ce vizau 14 candidați judecători și patru candidați non-judecători la funcția de membru al CSM și a dispus reevaluarea de către Comisie. Din argumentările Curții Supreme de Justiție, reiese că deciziile respective s-au bazat pe încălcările atât de drept material, cât și sub aspect procedural. La finele etapei vizate de prezentul raport, 20 din 22 de contestații au fost examinate de Curtea Supremă de Justiție, toate cu excepția a două fiind declarate drept admisibile. La finele etapei de raportare, două cereri de contestare înaintate de doi candidați judecători la funcția de membru al CSM se aflau încă pe rol. Toate deciziile finale au fost emise cu o tergiversare semnificativă și cu mult peste termenul limită de zece zile stipulat de lege, precum și ulterior numirii în funcție și alegerii noilor membri ai CSM. La sfârșitul perioadei reflectate în prezentul raport, Comisia de Evaluare nu efectuase încă reevaluarea celor 18 candidați la funcția de membru al CSM, deciziile de evaluare a căroră au fost anulate de Curte.

14. ALEGEREA ȘI DESEMNAREA MEMBRILOR CSM

110. Candidații care au promovat evaluarea privind integritatea au dreptul să-și înainteze candidaturile în cadrul alegerilor organizate de Adunarea Generală a Judecătorilor pentru ocuparea posturilor vacante de judecători în cadrul CSM, sau să ia parte la concursul pentru funcțiile vacante ale membrilor non-judecători, după caz. În conformitate cu dispozițiile finale ale Legii pre-vetting, în decurs de șapte zile de la emiterea de către Comisia de Evaluare a deciziei privind ultimul candidat la concursul pentru funcția de membru al CSM, CSM trebuie să convoace o reuniune a Adunării Generale a Judecătorilor, și să stabilească data alegerilor. Alegerile trebuie organizate nu mai târziu de 35 de zile după reuniunea respectivă.

111. Candidaților judecători care au promovat evaluarea le-a fost oferită oportunitatea de a participa la campania electorală, inclusiv prin intermediul unui program popular TV, în cadrul căruia candidații au putut discuta platformele sale electorale. De asemenea, ei au vizitat în comun sediile instanțelor de judecată, cu scopul de a efectua campanii private în rândul colegilor săi judecători. La alegeri au participat cinci candidați, concursul fiind axat pe patru posturi vacante, deoarece patru din șase funcții vacante sunt rezervate pentru judecătorii din instanțele judecătorești de primă instanță, și cei cinci candidați care participau la alegeri erau, de fapt, judecători ai judecătorilor de primă instanță.

112. După finalizarea procesului de pre-vetting de către Comisia de Evaluare al tuturor candidaților la funcția de membru al CSM, pe data de 14 februarie 2023, CSM a convocat reuniunea Adunării Generale a Judecătorilor pe 17 martie 2023, data alegerilor pentru suplinirea posturilor vacante ale judecătorilor în cadrul CSM. Pe 16 martie 2023, Parlamentul a adoptat o lege prin care se modifica procedura de alegere a membrilor în funcțiile de membru al CSM și CSP, 58 dintre deputații din

cadrul partidului de la guvernare votând în favoarea acestei legi.¹⁷⁷ Aceasta prevede: dacă cvorumul de majoritate simplă al Adunării Generale nu este întrunit, cvorumul Adunării Generale organizate ulterior trebuie să fie redus la votul a o treime din cei prezenți. Adicional, legea reglementează situația în care nu este posibilă convocarea Adunării Generale din motivul expirării mandatului membrilor CSM și CSP, în caz de imposibilitate de întrunire a cvorumului privind funcțiile de membru în colegiile acestor organe, sau în caz de declarare a stării de urgență. În aceste condiții, reuniunea Adunării Generale a Judecătorilor urmează să fie convocată și inaugurată de către Președintele CSM sau de vicepreședintele acestuia. În cazul în care funcția respectivă este vacantă, Ministerul Justiției va conveni și deschide reuniunea Adunării Generale a Judecătorilor.

113. Ședința Adunării Generale a Judecătorilor a fost organizată conform datei planificate, pe 17 martie 2023, la care au participat circa 330 din cei 425 de judecători membri și cvorumul necesar a fost întrunit.¹⁷⁸ La începutul reuniunii, judecătorii au votat în favoarea propunerii să se includă pe ordinea de zi posibilitatea amânării alegerii membrilor CSM.¹⁷⁹ În pofida absenței unui temei juridic pentru a face acest lucru, și a diferențelor de opinie între judecători privind chestiunea respectivă,¹⁸⁰ judecătorii au votat în favoarea suspendării ședinței și a convocării repetate a Adunării Generale a Judecătorilor pe 28 aprilie 2023, o lună peste termenul legal pentru organizarea alegerilor.¹⁸¹ Decizia de amânare a Adunării Generale a Judecătorilor a fost criticată dur de Președintele Republicii Moldovei, care la scurt timp de la decizia respectivă a făcut un anunț public prin care a menționat că această decizie trebuie interpretată drept încă o încercare a judecătorilor de a submina procesul de curățare a sistemului judiciar și de a crea obstacole în calea restabilirii justiției în Moldova și ea a anunțat că va convoca Consiliul Suprem de Securitate privind situația extraordinară din cadrul sistemului judecătoresc.¹⁸²

114. Ședința Consiliului Suprem de Securitate a avut loc pe data de 20 martie 2023, trei zile după suspendarea alegerilor. Membrii Consiliului au recomandat urgentarea creării CSM prin numirea în

¹⁷⁷ Legea are ca scop "excluderea situației de perpetuare a interimatelor sau prelungire a vacanței funcției de membru al CSM, CSP și al colegiilor de specialitate, care poate fi cauzată de neîntrunirea cvorumului necesar pentru ca Adunarea Generală să fie deliberativă."

¹⁷⁸ [Proiectul de ordine de zi](#) a inclus doar două puncte, unul dintre acestea fiind alegerea noilor membri judecători ai CSM.

¹⁷⁹ Argumentul principal pentru amânare a fost acela de a permite ca alegerile să aibă loc după ce procedura de examinare a contestărilor împotriva deciziilor de nepromovare a fost finalizată.

¹⁸⁰ Printre opiniile exprimate s-a numărat lipsa unui temei juridic pentru amânarea alegerilor membrilor CSM din cauza contestărilor în curs de soluționare, întrucât examinarea contestărilor nu are efect suspensiv. În plus, unii dintre candidații care nu au promovat evaluarea au afirmat că nu doresc ca contestările înaintate de ei să împiedice alegerea candidaților care au promovat evaluarea, astfel încât CSM să devină funcțional. Pe de altă parte, alții au susținut că alegerile nu au putut avea loc din cauza faptului că CSM nu a adoptat în mod oficial regulamente care să reflecte cele mai recente modificări legislative. La 6 aprilie 2023, CSM a [publicat](#) proiectul de regulament modificat privind funcționarea Adunării Generale a Judecătorilor pe site-ul său, termenul limită pentru comentarii fiind stabilit pe 21 aprilie 2023.

¹⁸¹ În cadrul sesiunii s-a subliniat faptul că întreruperea Adunării Generale a Judecătorilor nu înseamnă o amânare a ședinței, ci mai degrabă o pauză în care Adunarea va continua cu următorul punct de pe ordinea de zi. Cadrul juridic nu prevede sau nu are o dispoziție care să anunțe o întrerupere sau să amâne ședința (cu excepția lipsei de cvorum).

¹⁸² Declarația Președintelui Republicii a fost postată pe [pagina sa de Facebook](#) și ea [a anunțat](#) presa că va convoca Consiliul Suprem de Securitate deja luni, pe 20 martie 2023.

funcție de către Parlament a membrilor non-judecători care au promovat pre-vettingul și că CSM își va relua activitatea în termen de 30 de zile.¹⁸³

115. Adunarea Generală a Judecătorilor s-a întrunit, după cum a fost planificat, pe 28 aprilie 2023, cu prezența a 320 din cei 401 judecători membri participanți.¹⁸⁴ S-a decis de a se purcede la organizarea alegerilor, în pofida impasului continuu din Curtea Supremă de Justiție și a faptului că încă avea loc examinarea recursurilor privind contestarea deciziilor de evaluare. Propunerea de a include în listele electorale a numelor candidaților, contestarea deciziilor de evaluare a căroră încă nu a fost supusă examinării, a fost votată împotriva.¹⁸⁵ În timpul desfășurării Adunării Generale a Judecătorilor, inclusiv în ziua votării, celor cinci candidați care au promovat evaluarea le-a fost oferită posibilitatea de a face o prezentare personală, precum și a viziunilor sale privind activitatea sa viitoare în calitate de potențiali membri ai CSM.¹⁸⁶ Tuturor judecătorilor le-a fost înmănat un buletin de vot prin înregistrarea participării acestora la alegerile privind acești cinci candidați care au promovat pre-vetting-ul.¹⁸⁷ CSM a facilitat accesul observatorilor BIDD0 și al mass-media în ambele zile când atât Adunarea Generală a Judecătorilor, cât și ședința au fost difuzate live și informația despre acestea a fost publicată și difuzată online pe diverse pagini web.

116. Pe 27 martie 2023, Comisia parlamentară relevantă a audiat cei trei candidați non-judecători care au promovat evaluarea, în baza unui regulament special și a unei liste standard de întrebări, care au contribuit la asigurarea echității procesului respectiv. Comisia a votat ulterior în favoarea recomandării de a propune toate trei candidaturi spre aprobare Parlamentului.¹⁸⁸ Zece zile după ședința Consiliului Suprem al Securității, pe 30 martie 2023, Parlamentul a votat în favoarea numirii în funcție a celor trei candidați non-judecători,¹⁸⁹ după ce au fost adresate întrebări de către unii deputați privind chestiunile relevante, cum este combaterea corupției în sistemul judiciar.¹⁹⁰ Ședința

¹⁸³ A se vedea [recomandarea](#) Consiliului.

¹⁸⁴ CSM [a confirmat](#) la 27 aprilie 2023 că Adunarea Generală va avea loc, așa cum a fost planificat, pe 28 aprilie 2023.

¹⁸⁵ Propunerea însemna că, în cazul în care erau aleși, candidații care trecuseră de procesul de pre-vetting puteau începe imediat să își exercite atribuțiile, în timp ce candidații care nu au promovat evaluarea ar fi putut face acest lucru numai după ce ar fi primit decizie pozitivă din partea Curții Supreme de Justiție și ar fi promovat procesul repetat de evaluare. Unul dintre argumentele prezentate în cadrul discuțiilor a fost lipsa unui temei juridic pentru o astfel de procedură.

¹⁸⁶ De asemenea, o publicație de știri online a făcut o prezentare a celor cinci candidați care concurează pentru a deveni membri și a comunicat deciziile Comisiei de evaluare cu privire la candidați.

¹⁸⁷ În conformitate cu Legea privind CSM, cei patru candidați care au obținut cel mai mare scor (respectiv 220 de voturi (bărbat), 215 voturi (femeie), 185 de voturi (bărbat) și 158 de voturi (femeie) au fost aleși în calitate de membri ai CSM, în timp ce candidatul (femeie) care a obținut cele mai puține voturi (148 de voturi) a fost aleasă în calitate de membru supleant. Pe 16 mai, CSM a anunțat un concurs pentru ocuparea celor două funcții rămase vacante în CSM - una pentru un judecător al curții de apel și una pentru un judecător al Curții Supreme de Justiție.

¹⁸⁸ Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului a decis (cu votul pro a șapte din cei unsprezece membri ai Comisiei prezenți, toți din partidul de guvernământ) să înainteze în plen candidaturile a toți cei trei candidați care au promovat pre-vetting-ul, iar sesiunea a fost programată mai târziu în aceeași zi.

¹⁸⁹ Pe 6 aprilie 2023, Parlamentul a lansat un concurs pentru ocuparea celor trei posturi rămase vacante pentru candidații non-judecători la funcția de membru al CSM, cu termen limită 5 mai 2023. Ulterior, Parlamentul a înaintat nouă candidați Comisiei de evaluare pentru a fi evaluați. Comisia [a anunțat](#) pe 12 iulie 2023 că audierile celor nouă candidați au fost programate pentru perioada 14 - 21 iulie 2023. Pe 14 iulie 2023, Comisia a informat că unul dintre candidați s-a retras din competiție, reducând la opt numărul total de candidați care nu sunt din rândul judecătorilor care urmau să fie audiați în runda a doua.

¹⁹⁰ Candidaților li s-a adresat un număr variabil de întrebări, între 1 și 10. Plenul a votat separat pentru fiecare dintre cei trei candidați și au participat doar doi deputați din partea opoziției. Pentru unul dintre candidați (femeie), din 65

Comisiei parlamentare și ședința în plen au fost difuzate live pe pagina web a Parlamentului, ceea ce a asigurat un anumit nivel de transparență, totuși ordinea de zi pe care era inclusă votarea membrilor non-judecători în funcția de membru al CSM, a fost publicată pe pagina web doar în ziua prealabilă. Accesul la ședința plenară și a Comisiei parlamentare a fost asigurat.

117. **Legea pre-vetting nu asigură certitudinea juridică** privind faptul dacă candidații judecători din curțile de apel și Curtea Supremă de Justiție, care nu au promovat evaluarea și a căror cereri de contestare a deciziilor de evaluare, precum și reevaluarea cărora încă se află pe rol, **urmează să fie incluși în mod automat în calitate de candidați la alegerile** pentru cele două funcții rămase vacante pentru candidații judecători la funcția de membru al CSM, în caz că contestațiile înaintate de către aceștia și orice decizie de revizuire a deciziei de evaluare ar culmina eventual cu o decizie de promovare a evaluării, înainte de finalizarea procesului de evaluare. Totodată, **o asemenea incertitudine juridică există și cu privire la candidații non-judecători, reevaluarea cărora se află pe rol**, și anume nu este clar dacă ei urmează să fie incluși în mod obligatoriu în concursul parlamentar vizând numirea candidaților non-judecători pentru acele trei funcții vacante rămase, în caz dacă contestația înaintată de către aceștia și o posibilă revizuire a deciziei de evaluare ar fi aprobate ulterior. Or, de remarcat suplimentar, legea pre-vetting nu stipulează cu claritate dacă deciziile de reevaluare pot fi contestate.

de deputați, 63 de parlamentari [au votat](#) pentru, în timp ce un membru BCS s-a abținut și un membru BCS a votat împotriva. Pentru un alt candidat (bărbat), din 64 de deputați, 62 [au votat](#) în favoarea candidatului, în timp ce doi membri BCS s-au abținut. Ultimul candidat (bărbat) [a primit](#) 63 de voturi (toate din partea partidului de guvernământ), iar niciun deputat nu s-a abținut sau nu a votat împotriva. Noii membri ai CSM au fost numiți în aceeași zi în care Comisia [a anunțat](#) că ultima decizie privind membrul care nu este din rândul judecătorilor a fost publicată și că acest proces a fost încheiat.